

Utgiftsområde 19

Regional utveckling

Utgiftsområde 19 – Regional utveckling

Innehållsförteckning

1	Förslag till riksdagsbeslut	3
2	Förslag till lag om ändring i lagen (2010:630) om regionalt utvecklingsansvar	5
3	Regional utveckling	7
3.1	Utgiftsområdets omfattning.....	7
3.2	Utgiftsutveckling.....	8
3.3	Skatteutgifter	9
3.4	Mål för utgiftsområdet.....	9
3.5	Resultatindikatorer och andra bedömningsgrunder	10
3.6	Resultatredovisning	12
3.6.1	Regionerna har prioriterat hållbarhet i det regionala utvecklingsarbetet.....	12
3.6.2	Vissa statliga myndigheters bidrag till den regionala utvecklingspolitiken och den sammanhållna landsbygdspolitiken	13
3.6.3	Stöd till kommersiell service i gles- och landsbygder	15
3.6.4	Selektiva regionala företagsstöd för kapitalförsörjning	17
3.6.5	Regionalt transportbidrag.....	20
3.6.6	Europeiska regionala utvecklingsfonden perioden 2014–2020.....	22
3.6.7	EU:s regionalfondsprogram och program för Fonden för en rättvis omställning perioden 2021–2027	28
3.7	Regeringens bedömning av måluppfyllelsen	29
3.7.1	En bredd av insatser inom andra utgiftsområden har bidragit till att uppnå målet.....	29
3.7.2	Regionalt utvecklingsarbete och regionalfonds-programmen har bidragit till stärkt konkurrenskraft och omställning till hållbar regional utveckling.....	30
3.7.3	Regionalt transportbidrag som kompensation för kostnadsnackdelar	33
3.8	Politikens inriktning	33
3.8.1	En politik för hållbar regional utveckling i hela landet	33
3.8.2	En enhetlig terminologi.....	34
3.8.3	EU:s sammanhållningspolitik	36
3.9	Budgetförslag.....	36
3.9.1	Regionala utvecklingsåtgärder	36
3.9.2	1:2 Transportbidrag.....	38
3.9.3	1:3 Europeiska regionala utvecklingsfonden perioden 2014–2020.....	38
3.9.4	1:4 Europeiska regionala utvecklingsfonden och Fonden för en rättvis omställning perioden 2021–2027	39
Bilaga	Förslag till lag om ändring i lagen (2010:630) om regionalt utvecklingsansvar	

1 Förslag till riksdagsbeslut

Regeringens förslag:

1. Riksdagen antar förslaget till lag om ändring i lagen (2010:630) om regionalt utvecklingsansvar (avsnitt 2 och avsnitt 3.8.2).
2. Riksdagen anvisar anslagen för budgetåret 2024 inom utgiftsområde 19 Regional utveckling enligt tabell 1.1.
3. Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2024 ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst de belopp och inom de tidsperioder som anges i tabell 1.2.

Tabell 1.1 Anslagsbelopp

Tusental kronor

Anslag

1:1 Regionala utvecklingsåtgärder	2 028 337
1:2 Transportbidrag	479 864
1:3 Europeiska regionala utvecklingsfonden perioden 2014–2020	334 000
1:4 Europeiska regionala utvecklingsfonden och Fonden för en rättvis omställning perioden 2021–2027	1 080 000
Summa anslag inom utgiftsområdet	3 922 201

Tabell 1.2 Beställningsbemyndiganden

Tusental kronor

Anslag	Beställningsbemyndigande	Tidsperiod
1:1 Regionala utvecklingsåtgärder	3 780 000	2025–2030
1:4 Europeiska regionala utvecklingsfonden och Fonden för en rättvis omställning perioden 2021–2027	4 200 000	2025–2030
Summa beställningsbemyndiganden inom utgiftsområdet	7 980 000	

2 Förslag till lag om ändring i lagen (2010:630) om regionalt utvecklingsansvar

Härigenom föreskrivs att 1, 2, 5 och 10 §§ och rubriken närmast före 5 § lagen (2010:630) om regionalt utvecklingsansvar¹ ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 §²

I denna lag finns bestämmelser om regionalt *tillväxtarbete* och om länsplaner för regional transportinfrastruktur.

I denna lag finns bestämmelser om regionalt *utvecklingsarbete* och om länsplaner för regional transportinfrastruktur.

2 §

Med regionalt *tillväxtarbete* avses i denna lag insatser för att skapa en hållbar regional tillväxt och utveckling.

Med regionalt *utvecklingsarbete* avses i denna lag insatser för att skapa en hållbar regional tillväxt och utveckling.

Regionalt *tillväxtarbete*

Regionalt *utvecklingsarbete*

5 §³

En region ska

1. utarbeta och fastställa en strategi för länets utveckling och samordna insatser för genomförandet av strategin,

2. fastställa mål och prioriteringar för det regionala kompetensförsörjningsarbetet och tillhandahålla bedömningar av länets kompetensbehov inom offentlig och privat sektor på kort och lång sikt,

3. trots 2 kap. 8 § andra stycket kommunallagen (2017:725) besluta om användningen av vissa statliga medel för regionalt *tillväxtarbete*, och

4. följa upp, låta utvärdera och årligen till regeringen redovisa resultaten av det regionala *tillväxtarbetet*.

3. trots 2 kap. 8 § andra stycket kommunallagen (2017:725) besluta om användningen av vissa statliga medel för regionalt *utvecklingsarbete*, och

4. följa upp, låta utvärdera och årligen till regeringen redovisa resultaten av det regionala *utvecklingsarbetet*.

10 §⁴

Statliga myndigheter som bedriver verksamhet i länet ska beakta den strategi som fastställts för länets utveckling.

¹ Senaste lydelse av lagens rubrik 2018:1348.

² Senaste lydelse 2018:1348.

³ Senaste lydelse 2022:1090.

⁴ Senaste lydelse 2019:944.

Länsstyrelsen och övriga statliga myndigheter ska inom sina verksamhetsområden lämna regionen det *biträde* som den behöver för regionalt *tillväxtarbete* och regional transportinfrastrukturplanering. De ska också löpande informera regionen om pågående och planerade verksamheter som har betydelse för länets utveckling.

Länsstyrelsen och övriga statliga myndigheter ska inom sina verksamhetsområden lämna regionen det *stöd* som den behöver för regionalt *utvecklingsarbete* och regional transportinfrastrukturplanering. De ska också löpande informera regionen om pågående och planerade verksamheter som har betydelse för länets utveckling.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2024.

3 Regional utveckling

3.1 Utgiftsområdets omfattning

Utgiftsområde 19 Regional utveckling omfattar insatser i form av projektverksamhet, regionala företagsstöd och stöd till kommersiell service samt utbetalningar från Europeiska regionala utvecklingsfonden och Fonden för en rättvis omställning.

Statliga myndigheter och andra statliga aktörer som har verksamheter av särskild betydelse för möjligheterna att uppnå den regionala utvecklingspolitikens mål anges nedan.

Statliga myndigheter och andra statliga aktörer som har verksamheter av särskild betydelse för möjligheterna att uppnå den regionala utvecklingspolitikens mål

Affärsverket svenska kraftnät	Riksarkivet
Almi AB	RISE Research Institutes of Sweden AB
Arbetsförmedlingen	Rådet för Europeiska socialfonden i Sverige
Boverket	Sametinget
Ekonomistyrningsverket	Sjöfartsverket
Folkhälsomyndigheten	Skogsstyrelsen
Försäkringskassan	Statens energimyndighet
Jämställdhetsmyndigheten	Statens jordbruksverk
Konstnärsnämnden	Statens kulturråd
Livsmedelsverket	Statens skolverk
Luftfartsverket	Statistiska centralbyrån
länsstyrelserna	Stiftelsen Svenska Filminstitutet
Myndigheten för digital förvaltning	Sveriges export- och investeringsråd (Business Sweden)
Myndigheten för kulturanalys	Sveriges geologiska undersökning
Myndigheten för tillväxtpolitiska utvärderingar och analyser	Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut
Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor	Tillväxtverket
Myndigheten för yrkeshögskolan	Trafikanalys
Naturvårdsverket	Trafikverket
Patent- och registreringsverket	Transportstyrelsen
Pensionsmyndigheten	universitet och högskolor
Polismyndigheten	Universitetskanslersämbetet
Post- och telestyrelsen	Verket för innovationssystem
Riksantikvarieämbetet	

3.2 Utgiftsutveckling

Tabell 3.1 Utgiftsutveckling inom utgiftsområde 19 Regional utveckling

Miljoner kronor

	Utfall 2022	Budget 2023 ¹	Prognos 2023	Förslag 2024	Beräknat 2025	Beräknat 2026
1:1 Regionala utvecklingsåtgärder	1 582	1 993	1 850	2 028	2 087	2 197
1:2 Transportbidrag	510	507	505	480	456	456
1:3 Europeiska regionala utvecklingsfonden perioden 2014–2020	1 264	1 440	1 355	334		
1:4 Europeiska regionala utvecklingsfonden och Fonden för en rättvis omställning perioden 2021–2027	1	650	645	1 080	1 545	1 670
Totalt för utgiftsområde 19 Regional utveckling	3 357	4 590	4 355	3 922	4 088	4 323

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2023 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Utgifterna för 2022 inom utgiftsområdet blev 1 385 miljoner kronor lägre än anvisade medel. Det beror främst på att utgifterna för anslaget 1:3 *Europeiska regionala utvecklingsfonden perioden 2014–2020* blev låga på grund av en lägre utbetalningstakt än beräknat med anledning av pandemin. Det beror även på att programmen som finansieras av anslaget 1:4 *Europeiska regionala utvecklingsfonden och Fonden för en rättvis omställning perioden 2021–2027* och anslaget 1:1 *Regionala utvecklingsåtgärder* för medfinansiering av Fonden för en rättvis omställning, startade senare än beräknat vilket inneburit låga utgifter.

Prognosen för 2023 är att utgifterna inom utgiftsområdet blir 235 miljoner kronor lägre än anvisat. Det beror framför allt på att utgifterna för anslaget 1:4 *Europeiska regionala utvecklingsfonden och Fonden för en rättvis omställning perioden 2021–2027* beräknas bli lägre än tidigare beräknat. Anledningen är att starten av programmen kommit i gång senare än tidigare förväntat. Vidare beror det på förseningar av utbetalningar för anslaget 1:3 *Europeiska regionala utvecklingsfonden perioden 2014–2020*.

Tabell 3.2 Förändringar av utgiftsramen 2024–2026 för utgiftsområde 19 Regional utveckling

Miljoner kronor

	2024	2025	2026
Anvisat 2023¹	4 534	4 534	4 534
Beslutade, föreslagna och aviserade reformer	-211	-45	190
<i>varav BP24</i>	103		
Överföring till/från andra utgiftsområden	12	12	12
Övrigt	-412	-412	-412
Ny utgiftsram	3 922	4 088	4 323

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2022 (bet. 2022/23:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

Av tabell 3.3 framgår utgiftsområdets föreslagna anslagsram för 2024 fördelad på transfereringar, verksamhetsutgifter och investeringar.

Tabell 3.3 Utgiftsram 2024 realekonomiskt fördelad för utgiftsområde 19 Regional utveckling

Miljoner kronor

	2024
Transfereringar ¹	3 564
Verksamhetsutgifter ²	319
Investeringar ³	39
Summa utgiftsram	3 922

Anm.: Den realekonomiska fördelningen baseras på utfall 2022 samt kända förändringar av anslagens användning.

¹ Med transfereringar avses inkomstöverföringar, dvs. utbetalningar av bidrag till exempelvis hushåll, företag eller kommuner utan att staten erhåller någon direkt motprestation.

² Med verksamhetsutgifter avses resurser som statliga myndigheter använder i verksamheten, t.ex. utgifter för löner, hyror och inköp av varor och tjänster.

³ Med investeringar avses utgifter för anskaffning av varaktiga tillgångar såsom byggnader, maskiner, immateriella tillgångar och finansiella tillgångar.

3.3 Skatteutgifter

Vid sidan av stöd till företag och hushåll på budgetens utgiftssida finns det även stöd på budgetens inkomstsida i form av avvikelser från en enhetlig beskattning, s.k. skatteutgifter. Innebörden av skatteutgifter beskrivs närmare i Förslag till statens budget, finansplan m.m., avsnittet om skattefrågor. Den samlade redovisningen finns i regeringens skrivelse Redovisning av skatteutgifter 2023 (skr. 2022/23:98). I tabell 3.4 redovisas de skatteutgifter som är att hänföra till utgiftsområde 19 Regional utveckling.

Tabell 3.4 Skatteutgifter inom utgiftsområde 19 Regional utveckling

Miljoner kronor

	2023	2024
Avdrag för bidrag till regionala utvecklingsbolag (B15)	-	-
Regional nedsättning av egenavgifter (D1)	70	70
Regional nedsättning av arbetsgivaravgifter (D3)	620	640
Nedsatt energiskatt på el i vissa kommuner (F16)	780	800
Skattereduktion för boende i vissa glest befolkade områden (G9)	1 350	1 350

Anm.: Inom parentes anges den beteckning för respektive skatteutgift som används i regeringens skrivelse.

Skatteutgifter som inte har beräknats anges med "-".

Källa: Regeringens skrivelse 2022/23:98.

3.4 Mål för utgiftsområdet

Målet för den regionala utvecklingspolitiken är utvecklingskraft med stärkt lokal och regional konkurrenskraft för en hållbar utveckling i alla delar av landet (prop. 2019/20:1 utg.omr. 19, bet. 2019/20:NU2, rskr. 2019/20:113). För en beskrivning av målet se budgetpropositionen för 2020 (prop. 2019/20:1 utg.omr. 19 avsnitt 2.4).

Insatser för regional utveckling inom andra utgiftsområden

I princip samtliga utgiftsområden är av betydelse för att uppnå målet för den regionala utvecklingspolitiken. En bredd av insatser är därmed viktigt, dvs. betydligt fler insatser än de som finansieras inom utgiftsområde 19 Regional utveckling. Tvärsektoriell styrning av resurser inom många utgiftsområden samt regional hänsyn och ett territoriellt perspektiv är av betydelse för att skapa mer ändamålsenliga insatser för att nå såväl målet för den regionala utvecklingspolitiken som andra mål. Se tabell 3.5 för andra utgiftsområden med mål som har beslutats av riksdagen som är av särskild betydelse för de strategiska områdena och prioriteringarna för den regionala utvecklingspolitiken 2021–2030. I avsnitt 3.7.1 redovisas insatser inom andra utgiftsområden

som regeringen bedömer har särskilt bidragit till målet för den regionala utvecklingspolitiken. En redovisning av resultat av insatser inom andra utgiftsområden samt insatsernas regionala effekter görs däremot inte inom ramen för utgiftsområde 19 Regional utveckling.

Tabell 3.5 Andra utgiftsområden med mål som har beslutats av riksdagen som är av särskild betydelse för de strategiska områdena och prioriteringarna för den regionala utvecklingspolitiken

Strategiska områden 2021–2030	Utgiftsområden och områden med mål
Likvärdiga möjligheter till boende, arbete och välfärd i hela landet	UO1: demokratipolitik och nationella minoriteter, UO1 och UO23: samepolitik, UO9: hälso- och sjukvårdspolitik, UO13: integrationspolitik, jämställdhetspolitik och politiken mot utanförskap, UO14: arbetsmarknadspolitik, UO16: utbildningspolitik, UO17: kulturpolitik, de statliga insatserna till stöd för den kommunala kulturskolan, arkitektur, form och design, kulturmiljö, film, ungdomspolitik, politik för det civila samhället, idrottspolitik och friluftslivspolitik, UO18: samhällsplanering, bostadsmarknad, byggande och lantmäteriverksamhet, UO20: miljöpolitik, UO21: energipolitik, UO22: transportpolitik och politiken för informationssamhället samt UO23: Politik för de areella näringarna, landsbygd och livsmedel samt en sammanhållen landsbygdpolitik. Det kommunalekonomiska utjämnningssystemet för kommuner och regioner är viktigt för att en likvärdig offentlig service ska kunna erbjudas i landets olika delar.
Kompetensförsörjning och kompetensutveckling i hela landet	UO1 och UO23: samepolitik, UO13: integrationspolitik och jämställdhetspolitik, UO14: arbetsmarknadspolitik, UO16: utbildningspolitik och forskningspolitik, UO17: kulturpolitik, ungdomspolitik och politik för civila samhället, UO22: transportpolitik och politiken för informationssamhället, UO23: politik för de areella näringarna, landsbygd och livsmedel, en sammanhållen landsbygdpolitik, politik för en konkurrenskraftig och sammanhållen livsmedelskedja samt UO24: näringspolitik.
Innovation och förnyelse samt entreprenörskap och företagande i hela landet	UO1 och UO23: samepolitik, UO13: integrationspolitik och jämställdhetspolitik, UO16: utbildningspolitik och forskningspolitik, UO17: kulturpolitik, arkitektur, form och design, kulturmiljö, film, ungdomspolitik och politik för civila samhället, UO20: miljöpolitik, UO21: energipolitik, UO22: politiken för informationssamhället, UO23: politik för de areella näringarna, landsbygd och livsmedel, en sammanhållen landsbygdpolitik, politik för en konkurrenskraftig och sammanhållen livsmedelskedja, skogspolitik samt UO24: näringspolitik samt utrikeshandel, export- och investeringsfrämjande.
Tillgänglighet i hela landet genom digital kommunikation och transportsystemet	UO1 och UO23: samepolitik, UO13: integrationspolitik och jämställdhetspolitik, UO16: utbildningspolitik, UO20: miljöpolitik, UO21: energipolitik, UO22: transportpolitik och politiken för informationssamhället, UO23: politik för de areella näringarna, landsbygd och livsmedel, en sammanhållen landsbygdpolitik, politik för en konkurrenskraftig och sammanhållen livsmedelskedja samt UO24: näringspolitik samt utrikeshandel, export- och investeringsfrämjande.

3.5 Resultatindikatorer och andra bedömningsgrunder

För att uppnå målet för den regionala utvecklingspolitiken identifierar regeringen i skrivelsen Nationell strategi för hållbar regional utveckling i hela landet 2021–2030 (skr. 2020/21:133) fyra strategiska områden och ett antal prioriteringar för respektive område. Resultatredovisningen i budgetpropositionen sker bl.a. utifrån dessa prioriteringar.

I näringsutskottets betänkande Utgiftsområde 19 Regional utveckling (bet. 2022/23:NU2) framhåller utskottet bl.a. att regeringen med fördel på ett tydligare sätt bör ange i resultatredovisningen från vilket, eller vilka, anslag en insats finansieras. Regeringen redovisar i budgetpropositionen under respektive rubrik i resultatredovisningen från vilket eller vilka anslag insatsen finansieras. Regeringskansliet avser att fortsätta utveckla resultatredovisningen i dialog med näringsutskottet.

Av tabell 3.6 framgår centrala indikatorer för insatser som finansieras inom utgiftsområde 19 Regional utveckling. De centrala indikatorerna som redovisas i tabellen avser förväntade eller beräknade resultat samt faktiska resultat av insatserna.

Samtliga program för Europeiska regionala utvecklingsfonden och programmet för Fonden för en rättvis omställning för perioden 2021–2027 har godkänts av kommissionen under 2022. Genomförandet av programmen har påbörjats men få beslut har fattats under 2022 och ännu kan inga resultat redovisas. Därför sker ingen resultatredovisning för programperioden 2021–2027 i denna budgetproposition, dock lämnas viss information om godkända program och deras finansiella omfattning, se avsnitt 3.6.7.

För en beskrivning av de centrala indikatorerna för insatser som finansieras inom utgiftsområde 19 Regional utveckling se budgetpropositionen för 2021 (prop. 2020/2021:1 utg.omr. 19 avsnitt 2.5). Vissa förändringar av kompletterande indikatorer anges i avsnitt 3.6.

För den projektverksamhet som finansieras av anslaget 1:1 *Regionala utvecklingsåtgärder* har regeringen tagit fram ett nytt uppföljningssystem. Det pågår ett utvecklingsarbete för att se över om det är möjligt att redovisa resultat kopplat till målet för den regionala utvecklingspolitiken.

Tabell 3.6 Centrala indikatorer för insatser som finansieras inom utgiftsområde 19 Regional utveckling

Indikatorområde	Centrala indikatorer
Stöd till kommersiell service finansierat av anslaget 1:1 <i>Regionala utvecklingsåtgärder</i>	– Överlevnadsgrad ¹
Selektiva regionala företagsstöd finansierat av anslagen 1:1 <i>Regionala utvecklingsåtgärder</i> och 1:3 <i>Europeiska regionala utvecklingsfonden perioden 2014–2020</i> ²	– Arbetsproduktivitet ¹
Transportbidrag finansierat av anslaget 1:2 <i>Transportbidrag</i>	– Överlevnadsgrad ¹ – Arbetsproduktivitet ¹
Regionalfondsprogrammen perioden 2014–2020 finansierat av anslagen 1:3 <i>Europeiska regionala utvecklingsfonden perioden 2014–2020</i> och 1:1 <i>Regionala utvecklingsåtgärder</i>	– Antal nya sysselsatta ¹ – Antal företag som får stöd ¹
Risckapitalfondsprojekt inom ramen för de åtta regionala strukturfondsprogrammen och det nationella regionalfondsprogrammet perioden 2014–2020 finansierat av anslagen 1:3 <i>Europeiska regionala utvecklingsfonden perioden 2014–2020</i> och 1:1 <i>Regionala utvecklingsåtgärder</i>	– Investerade medel ¹

¹ Indikatorn är inte könsuppdelad.

² Med selektiva regionala företagsstöd avses statligt stöd för att regionalt främja små och medelstora företag samt statligt stöd till regionala investeringar.

Utöver indikatorer utgår regeringens redovisning från ett antal bedömningsgrunder som uppföljningar och redovisningar för att bedöma måluppfyllelsen. Dessa ger dels kvantitativa mått, dels en mer kvalitativ bedömning av resultat.

De centrala bedömningsgrunderna har valts utifrån att de ger en samlad bild av resultat inom olika delar av den regionala utvecklingspolitiken som finansieras inom utgiftsområde 19 Regional utveckling. De centrala bedömningsgrunderna har förändrats jämfört med budgetpropositionen för 2023 (prop. 2022/23:1 utg.omr. 19 avsnitt 2.5). Eftersom tillgänglighet till kommersiell service är viktigt för att uppnå en hållbar regional utveckling har en ny central bedömningsgrund lagt till. Vissa bedömningsgrunder har enbart fått ett nytt namn. De centrala bedömningsgrunderna är:

- Mäta regional utveckling, förslag på indikatorer i budgetpropositionen för utgiftsområde 19 Regional utveckling

- Vissa statliga myndigheters bidrag till den regionala utvecklingspolitiken och den sammanhållna landsbygdspolitiken (LI2023/02341)
- Regionalt utvecklingsarbete 2022 (LI2023/02307)
- Uppföljning av regionala företagsstöd, stöd till projektverksamhet och stöd till kommersiell service, budgetåret 2022 (LI2023/02320)
- Återrapportering av arbetet med att främja tillgänglighet till kommersiell service för företag och medborgare i serviceglesa områden (LI2023/02301)
- Statusrapport för 2022 – Återrapportering av regionalfondsprogram inklusive Interregprogram och Fonden för en rättvis omställning (FRO) programperioden 2014–2020 och 2021–2027 (LI2023/02204).

Bedömningsgrunden Mäta regional utveckling, förslag på indikatorer i budgetpropositionen för utgiftsområde 19 Regional utveckling, redovisas i budgetpropositionen vart annat år eftersom det sker små förändringar av utfallet mellan olika år. För den senaste redovisningen, se budgetpropositionen för 2023 (prop. 2022/23:1 utg.omr. 19 avsnitt 2.6.1).

3.6 Resultatredovisning

Resultatredovisning i denna proposition bygger huvudsakligen på resultat som avser 2022 utom för Europeiska regionala utvecklingsfonden perioden 2014–2020 där resultat redovisas sammantaget för insatser åren 2014–2022.

Insatser och statliga myndigheters verksamheter av betydelse för den regionala utvecklingspolitikens mål och prioriteringar finansieras dels av anslagen inom utgiftsområde 19 Regional utveckling, dels genom andra utgiftsområden. Dessutom finansieras insatserna av andra aktörer på lokal, regional, nationell och internationell nivå. Regionerna och Gotlands kommun (regionerna) beslutar om användning av medel från anslaget 1:1 *Regionala utvecklingsåtgärder* men finansierar även med egna medel. Eftersom resultatredovisningen i budgetpropositionen även omfattar denna medfinansiering är den totala redovisningen av medel större än det som finansieras inom utgiftsområde 19 Regional utveckling.

Resultatredovisningen inleds med ett avsnitt om regionalt utvecklingsarbete samt statliga myndigheters medverkan i det regionala utvecklingsarbetet och i arbetet med att utveckla Sveriges landsbygder. Syftet är att sätta in resultatredovisningen av anslagen inom utgiftsområde 19 Regional utveckling i ett större sammanhang kopplat till regionernas och de statliga myndigheternas arbete. Därefter följer resultatredovisningen av centrala insatser som finansieras av anslag inom utgiftsområdet.

3.6.1 Regionerna har prioriterat hållbarhet i det regionala utvecklingsarbetet

Tillväxtverket har i april 2023 redovisat den centrala bedömningsgrunden regionalt utvecklingsarbete som är en sammanställning av regionernas och Gotlands kommuns regionala utvecklingsarbete under 2022 (LI2023/02307). Insatserna finansieras huvudsakligen från anslagen 1:1 *Regionala utvecklingsåtgärder* och 1:3 *Europeiska regionala utvecklingsfonden perioden 2014–2020*. Tillväxtverkets redovisning utgår till viss del från insatser som regionerna genomför på frivillig basis.

Redovisningen visar att regionernas samverkan och samråd med Tillväxtverket, vissa andra statliga myndigheter såsom länsstyrelserna, andra regioner, kommuner, civila samhällets organisationer samt näringsliv är omfattande och sker inom flera sakområden. Regionerna bedömer att samverkan och samråd i förekommande fall fungerar.

Arbetet med omställningen till en hållbar regional utveckling har prioriterats. Regionerna sätter i många fall samhällsutmaningarna, bl.a. klimatutmaningen, i ett regionalt sammanhang eftersom utmaningarna påverkar länen på olika sätt utifrån regionala förutsättningar och möjligheter. De samlade insatserna för att bidra till målet för den regionala utvecklingspolitiken samt till Agenda 2030-målen har varit omfattande och har skett med utgångspunkt från de regionala utvecklingsstrategierna. Genom hållbarhetsintegrerade styrdokument samt planerings- och beslutsprocesser har fördelningen av medel från anslag 1:1 *Regionala utvecklingsåtgärder* i större utsträckning än tidigare bidragit till en hållbar regional utveckling. I princip samtliga regioner har reviderade eller nya regionala utvecklingsstrategier som utgår från hållbarhet och Agenda 2030. Regionerna har valt att utgå ifrån Agenda 2030 i framtagandet och genomförandet av strategierna. Regionernas arbete med jämställdhetsintegrering har ofta varit inriktat på kunskapshöjande insatser hos näringsliv och andra aktörer samt analysarbete. Inom arbetet med integrering av integration och mångfald i det regionala utvecklingsarbetet har insatser främst genomförts inom kompetensförsörjningsområdet, vilket enligt regionerna bl.a. har bidragit till en förbättrad kompetensförsörjning för näringsliv och andra aktörer.

Arbetsätt för att kunna tillämpa territoriella perspektiv har utvecklats genom t.ex. kartläggningar av olika territoriella behov i länen inklusive behov i landsbygderna. Dessa arbetsätt har använts vid genomförandet av olika insatser. Regionernas arbete med lärande genom analys, uppföljning, utvärdering och forskning har skett med ökad systematik och nästan alla regioner har en plan för arbetet.

Inom likvärdiga möjligheter till boende, arbete och välfärd har regionernas på frivillig basis genomförda insatser bl.a. riktats mot att ta fram regionala serviceprogram samt besöksnäring- och kulturstrategier. Regionerna har även på frivillig basis genomfört bl.a. insatser för att stärka kompetensen inom regional planering.

Inom kompetensförsörjning och kompetensutveckling har bl.a. handlingsplaner inom området samt analyser och prognoser om kompetensförsörjningsbehov utarbetats. Dessutom har arbete med validering, vuxenutbildning och lärcentrum genomförts.

Inom innovation och förnyelse samt företagande och entreprenörskap har bl.a. ett arbete genomförts för att förankra genomförandet av de strategier som regionerna på frivillig basis tagit fram inom olika områden bland olika aktörer, bl.a. strategier för smart specialisering. Det har även genomförts insatser för att bidra till en grön omställning innefattande bl.a. olika typer av innovationsfrämjande insatser för små och medelstora företag och energiomställning i näringslivet. Dessutom har insatser för ökad digitalisering samt för att främja näringslivet genom inkubatorverksamhet, science parks och klusterinitiativ genomförts.

Inom tillgänglighet i hela landet genom digital kommunikation och transportsystemet har insatser genomförts för att främja ett hållbart resande, tillgängligt transportsystem samt tillgänglig kollektivtrafik. Omställning till eldrivna fordon är ett exempel på en insats för ett hållbart resande. Insatser har även genomförts för att ta fram och genomföra nya länsplaner för regional transportinfrastruktur.

3.6.2 Vissa statliga myndigheters bidrag till den regionala utvecklingspolitiken och den sammanhållna landsbygdspolitiken

Insatserna finansieras huvudsakligen av anslagen 1:1 *Regionala utvecklingsåtgärder* och 1:3 *Europeiska regionala utvecklingsfonden perioden 2014–2020* samt från medverkande statliga myndigheters anslag.

Tillväxtverket har i april 2023 redovisat den centrala bedömningsgrunden vissa statliga myndigheters bidrag till den regionala utvecklingspolitiken och den sammanhållna landsbygdpolitiken till regeringen (LI2023/02341). Redovisningen byggde på berörda myndigheters och Stiftelsen Svenska Filminstitutets årsredovisningar för 2022.

De berörda var

- Arbetsförmedlingen
- Boverket
- Folkhälsomyndigheten
- Jämställdhetsmyndigheten
- Livsmedelsverket
- länsstyrelserna
- Myndigheten för digital förvaltning
- Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor
- Myndigheten för yrkeshögskolan
- Naturvårdsverket
- Post- och telestyrelsen
- Riksantikvarieämbetet
- Riksarkivet
- Rådet för Europeiska socialfonden i Sverige
- Sametinget
- Statens energimyndighet
- Statens jordbruksverk
- Statens kulturråd
- Statens skolverk
- Stiftelsen Svenska Filminstitutet
- Sveriges geologiska undersökning
- Tillväxtverket
- Trafikverket
- Verket för innovationssystem.

Myndigheterna och Stiftelsen Svenska Filminstitutet hade i mer eller mindre utsträckning redovisat insatser som har bidragit till genomförandet av den regionala utvecklingspolitiken och den sammanhållna landsbygdpolitiken. Myndigheterna och Stiftelsen Svenska Filminstitutet hade i olika utsträckning beaktat territoriella perspektiv i sin verksamhet, dock hade endast ett fåtal av dem beskrivit att de har integrerat de territoriella perspektiven i sin verksamhet i stor utsträckning.

Tillväxtverket redovisade i februari 2023 uppdraget om smart specialisering (LI2023/02184). Alla regioner har på frivillig basis tagit fram strategier för smart specialisering. Kunskapen om arbetssättet smart specialisering har bl.a. genom Tillväxtverkets uppdrag ökat bland regionerna. Med stöd av Tillväxtverket har flera regioner arbetat med att ta fram handlingsplaner eller liknande för att genomföra insatser kopplat till strategierna.

Verket för innovationssystem har i april 2023 redovisat uppdraget att utveckla arbetssätt och processer för ökade synergier mellan regionala, nationella och internationella innovationsinsatser (KN2023/02963). Genom flertalet pilotprojekt har Verket för innovationssystem tillsammans med bl.a. regionerna, Tillväxtverket, Statens energimyndighet, Svenska institutet och Sveriges export- och investeringsråd (Business Sweden) utvecklat arbetssätt. Regionernas strategier för smart specialisering och deltagande myndigheters prioriteringar har varit utgångspunkt för att identifiera tematiska områden där olika arbetssätt testats. Pilotprojekten har bl.a. handlat om att genomföra koordinerade utlysningar, hitta metoder för effektiv dialog mellan regioner

och statliga myndigheter samt stärka regional mobilisering för t.ex. medverkan i EU-finansierade projekt. Verket för innovationssystem har identifierat hinder för synergier och lämnat förslag på hur dessa kan överkommas. Detta bedöms kunna bidra till att möjliggöra fler gemensamma insatser mellan olika aktörer och därmed bidra till minskad fragmentisering av innovationsstödsystemet. Ökad samverkan mellan aktörerna bedöms således bidra till att stärka och resurseffektivisera stödsystemet för innovativa företag.

En utvärdering av uppdraget visar att metoden för uppdraget har varit framgångsrik. Den visar att många aktörer anser att det finns potential till bättre och större projekt om de i större utsträckning definieras och utformas i samverkan mellan aktörer. Uppdraget har bl.a. bidragit till att statliga myndigheter har fått en bättre förståelse om regionala prioriteringar och att bl.a. regionerna har fått god information om nationella och internationella satsningar samt statliga myndigheters prioriteringar.

3.6.3 Stöd till kommersiell service i gles- och landsbygder

I detta avsnitt redovisar regeringen stöd till kommersiell service som finansieras av anslaget 1:1 *Regionala utvecklingsåtgärder* inom utgiftsområde 19 Regional utveckling. Avsnittet bygger på den centrala bedömningsgrunden Återrapportering av arbetet med att främja tillgänglighet till kommersiell service för företag och medborgare i serviceglesa områden (LI2023/02301) och den centrala bedömningsgrunden Uppföljning av regionala företagsstöd, stöd till projektverksamhet och stöd till kommersiell service, budgetåret 2022 (LI2023/02320).

Vissa stöd till kommersiell service har t.o.m. 2022 finansierats via landsbygdsprogrammet av anslaget 1:18 *Från EU-budgeten finansierade åtgärder för landsbygdens miljö och struktur* inom utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel. Även dessa stöd redovisas i detta avsnitt.

Inom utgiftsområde 19 Regional utveckling finns den centrala indikatorn överlevnadsgrad för butiker som beviljats stöd till kommersiell service. Dessutom finns kompletterande indikatorer avseende fördelning av män och kvinnor i företag som beviljats stöd till kommersiell service. Tidigare har även den kompletterande indikatorn avstånd mellan butik som beviljats särskilt driftstöd och annan dagligvarubutik redovisats. Regeringen anser att indikatorn inte längre ska redovisas i budgetpropositionen. I stället redovisas den kompletterande indikatorn antal butiker som beviljats särskilt driftstöd. Denna indikator bedöms vara relevant eftersom den anger om nätet av dagligvarubutiker i serviceglesa områden är stabilt över åren.

Under 2022 uppgick det totala stödet till kommersiell service inom utgiftsområde 19 Regional utveckling och utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel till ca 191 miljoner kronor, vilket är en betydligt högre nivå än 2021, då summan var ca 159 miljoner kronor. Denna ökning beror på att landsbygdsprogrammets budget för investeringsstöd ökade när programperioden förlängdes två år (N2020/01584). Vidare ökade servicebidragen från 3,8 miljoner kronor 2021 till 6,3 miljoner kronor 2022, vilket kan förklaras av de utmaningar som uppstått för dagligvarubutiker i landsbygder under 2022. Det handlade bl.a. om ökade elkostnader, ökade inköpspriser samt förändrade köpbeteenden hos kunderna. Medel har även beviljats inom den särskilda drivmedelssatsningen 2022–2023 i enlighet med bestämmelserna i förordningen (2022:206) om statligt stöd till försäljningsställen för drivmedel i vissa landsbygdsområden (LI2023/2301).

Strukturen av dagligvarubutiker i gles- och landsbygder är stabil

De dagligvarubutiker som uppfyller kraven i förordningen (2000:284) om stöd till kommersiell service kan beviljas särskilt driftstöd. Antal butiker som beviljats särskilt driftstöd har minskat något under de senaste åren, men är ändå relativt konstant, se tabell 3.7. Att antalet dagligvarubutiker som beviljats särskilt driftstöd har varit relativt konstant visar på en för närvarande stabil struktur av dagligvarubutiker i sårbara och utsatta glesbygdsområden. Förklaringen till det ökade antalet butiker som beviljats stöd från och med 2018 är att regeringen i mars 2018 samt i december 2019 beslutade att tillföra ytterligare medel till det särskilda driftstödet (N2018/01928 och N2019/03239). Som en följd av dessa beslut sänktes gränsen för minsta avstånd till närmaste annan dagligvarubutik från 15 till 10 kilometer.

Tabell 3.7 Uppföljning av indikatorn antal butiker som beviljats särskilt driftstöd

Stödform	Indikator	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Kommersiell service	Antal butiker som beviljats särskilt driftstöd	180	180	269	276	276	270	268

Källa: Tillväxtverket.

Överlevnadsgraden i butiker som fått stöd är god

I syfte att följa upp tidigare beviljat stöd till kommersiell service finns den centrala indikatorn överlevnadsgrad. Denna indikator anges som andel företag som fortfarande är aktiva tre år efter att stödet beviljats. Indikatorn avser faktiskt utfall av tidigare beviljade stöd i förhållande till jämförbara kontrollgrupper. Uppföljningen visar hur stödmottagarna utvecklas i förhållande till liknade företag. Jämförelsen med en kontrollgrupp ska dock inte tolkas som kausala samband.

I tabell 3.8 redovisas den centrala indikatorn överlevnadsgrad för butiker som beviljats stöd till kommersiell service. Resultaten visar att mottagare av stöd till kommersiell service över tid har en högre överlevnadsgrad än kontrollgruppen.

Tabell 3.8 Uppföljning av den centrala indikatorn överlevnadsgrad

Procent

Stödform	Indikator	2014 stöd-företag	2014 kontroll-grupp	2015 stöd-företag	2015 kontroll-grupp	2016 stöd-företag	2016 kontroll-grupp	2017 stöd-företag	2017 kontroll-grupp	2018 stöd-företag ¹	2018 kontroll-grupp ¹
Kommersiell service	Överlevnadsgrad ²	90,9	84,5	93,9	82,6	93,8	81,5	89,9	83,3	92,8	84,0

¹ 2018 är det senaste året det finns uppgifter om.

² Mäts som andelen företag som fortfarande är aktiva tre år efter att stödet har beviljats. Till exempel avser den procentsats som anges under stödföretag 2014 den andel företag som fortfarande var aktiva tre år efter detta år. Indikatorn är inte könsuppdelad.

Källa: Tillväxtverket.

Jämn könsfördelning i företag som fått stöd

Företag som har beviljats stöd till kommersiell service har en i princip jämn fördelning när det gäller andelen kvinnor och män i företagsledning och styrelse i stödföretagen, se tabell 3.9. Däremot är det betydligt fler kvinnor än män som är anställda i företag som beviljats stöd till kommersiell service.

Tabell 3.9 Uppföljning av indikatorer för fördelning av kvinnor och män i företag som beviljats stöd till kommersiell service

År/indikatorer	Antal anställda kvinnor	Antal anställda män	Operativ företagsledare ¹ andel kvinnor (%)	Operativ företagsledare ¹ andel män (%)	Styrelse andel kvinnor (%)	Styrelse andel män (%)
2022	857	380	42	58	47	53
2021	903	455	45	55	46	54
2020	772	325	45	55	46	54
2019	871	371	48	52	47	53
2018	667	263	46	54	48	52
2017	519	186	49	51	49	51
2016	543	201	45	55	44	56
2015	615	228	41	59	43	57
2014	624	287	37	63	43	57

¹ Verkställande direktör eller kontaktperson.

Källa: Tillväxtverket.

3.6.4 Selektiva regionala företagsstöd för kapitalförsörjning

Med selektiva regionala företagsstöd avses statligt stöd till regionala investeringar (investeringsstöd) samt statligt stöd för att regionalt främja små och medelstora företag (främjandestöd). De selektiva regionala företagsstöden finansieras av anslaget 1:1 *Regionala utvecklingsåtgärder* men kan även medfinansieras av anslaget 1:3 *Europeiska regionala utvecklingsfonden perioden 2014–2020*.

Avsnittet bygger på den centrala bedömningsgrunden Uppföljning av regionala företagsstöd, stöd till projektverksamhet och stöd till kommersiell service (LI2023/02320).

Den centrala indikatorn är arbetsproduktiviteten. För att ge en bredare bild av resultat kopplat till målet för den regionala utvecklingspolitiken redovisas även de kompletterande indikatorerna förädlingsvärde, överlevnadsgrad och antal anställda. Dessutom finns de kompletterande indikatorerna beviljat belopp och investeringar som beräknas delfinansieras av stöden. Den kompletterande indikatorn beviljat belopp redovisas för att kunna jämföra beviljade stöds omfattning mellan åren. Beviljat belopp ska ställas i relation till investeringar som beräknas delfinansieras av stöden. Den kompletterande indikatorn investeringar som beräknas delfinansieras av stöden åskådliggör på vilket sätt stöden fungerar som hävstång för att även andra aktörer ska finansiera berörda företag utöver företagen själva, bl.a. banker, Almi AB och Stiftelsen Norrlandsfonden. Det finns även kompletterande indikatorer som följer upp fördelning av män och kvinnor i företag som beviljats selektiva regionala företagsstöd.

Stöden har bidragit till en hävstångseffekt för investeringar

I tabell 3.10 redovisas beviljade selektiva regionala företagsstöd fördelade på län. Beviljade medel för selektiva regionala företagsstöd minskade med 142 miljoner kronor 2022 jämfört med 2021. I tabellen framgår omfattningen på de investeringar som beräknas delfinansieras av stöden. De totala investeringarna uppgår till ca tre gånger beviljade medel vilket indikerar att de selektiva regionala företagsstöden har en stor hävstångseffekt.

Tabell 3.10 Beviljade selektiva regionala företagsstöd och investeringar som beräknas delfinansieras av stöden

Miljoner kronor

Län/indikator	Beviljat belopp 2019	Investeringar som beräknas delfinansieras av stöden 2019	Beviljat belopp 2020	Investeringar som beräknas delfinansieras av stöden 2020	Beviljat belopp 2021	Investeringar som beräknas delfinansieras av stöden 2021	Beviljat belopp 2022	Investeringar som beräknas delfinansieras av stöden 2022
Stockholm	13	25	4	8	1	1	1	1
Uppsala	3	5	1	2	1	2	0	0
Södermanland	3	5	1	2	1	1	0	0
Östergötland	11	21	3	6	2	3	3	5
Jönköping	5	9	4	6	1	1	2	4
Kronoberg	3	7	1	2	3	7	5	10
Kalmar	10	19	12	23	5	11	5	13
Gotland	13	44	4	10	6	15	-	-
Blekinge	5	12	10	24	6	17	5	12
Skåne	19	39	18	26	3	7	2	3
Halland	16	31	10	20	7	13	8	16
Västra								
Götaland	41	94	56	111	87	579	36	112
Värmland	42	184	40	138	33	119	29	120
Örebro	18	57	18	59	14	50	16	56
Västmanland	7	17	20	34	11	19	13	26
Dalarna	33	102	37	122	24	136	34	175
Gävleborg	73	260	39	81	54	174	42	118
Västernorrland	98	354	79	166	95	227	114	361
Jämtland	89	271	95	255	130	520	101	309
Västerbotten	141	558	129	342	87	450	66	200
Norrbottnen	79	294	77	210	110	391	58	243
Summa	721	2 408	655	1 646	680	2 742	538	1 780

Anm. - innebär att inga beslut har fattats. 0 innebära att beviljat belopp är avrundat till 0.
Källa: Tillväxtverket.

Arbetsproduktiviteten hos företag som beviljats stöd är god

I syfte att följa upp tidigare beviljade regionala företagsstöd under åren 2016–2018 finns den centrala indikatorn arbetsproduktiviteten. Dessutom finns de kompletterande indikatorerna förädlingsvärde, överlevnadsgrad och antal anställda i syfte att belysa stödföretagens utveckling. Indikatorerna följs upp tre år efter det år stödet beviljades och en jämförelse görs med kontrollgrupper. För den centrala indikatorn arbetsproduktiviteten och de kompletterande indikatorerna förädlingsvärde och antal anställda är den årliga utvecklingen i stödföretaget beräknad över tre år jämfört med året innan stödet beviljades. År 2023 följs företag som fick stöd 2018 upp. Utvecklingen redovisas i de två huvudgrupperna investerings- respektive främjandestöd, se tabell 3.11. Uppföljningen visar hur stödmottagarna utvecklas i förhållande till liknade företag. Jämförelsen med en kontrollgrupp ska dock inte tolkas som kausala samband.

Företag som fått investeringsstöd 2018 har en högre överlevnadsgrad än företag i kontrollgruppen. Förädlingsvärdet har utvecklats starkare i stödföretagen än i kontrollgruppen. Arbetsproduktiviteten uppvisar en bättre utveckling i stödföretagen än i kontrollgruppen. En god produktivitetsutveckling i företagen tyder på att produktionsfaktorerna används effektivt, något som normalt stärker företagets konkurrenskraft. Antalet anställda har ökat mer i stödföretagen än i kontrollgruppen.

Företag som fått främjandestöd 2018 har en högre överlevnadsgrad än företag i kontrollgruppen. Förädlingsvärdet har utvecklats starkare i stödföretagen än i kontrollgruppen. Arbetsproduktiviteten uppvisar en bättre utveckling i stödföretagen än i kontrollgruppen. Antalet anställda har ökat mer i stödföretagen än i kontrollgruppen.

Tabell 3.11 Uppföljning av indikatorer för tidigare beviljade selektiva regionala företagsstöd

Procent

Stödform	Indikatorer	2016 stöd- företag	2016 kontroll- grupp	2017 stöd- företag	2017 kontroll- grupp	2018 stöd- företag ¹	2018 kontroll- grupp ¹
Investeringsstöd	Arbetsproduktivitet ²	4,2	3,2	4,0	2,2	2,5	2,0
	Förädlingsvärde ³	13,2	1,3	15,2	4,7	11,6	1,3
	Överlevnadsgrad ⁴	95,1	89,7	95,9	90,3	96,1	87,1
	Antal anställda ⁵	7,3	3,0	6,0	-1,3	3,2	-1,5
Främjandestöd	Arbetsproduktivitet ²	3,8	2,9	4,0	2,7	2,9	1,6
	Förädlingsvärde ³	9,1	2,2	9,2	1,2	10,2	0,4
	Överlevnadsgrad ⁴	93,3	88,8	93,9	88,9	94,2	88,3
	Antal anställda ⁵	6,3	0,1	5,2	-0,3	2,9	-0,3

Anm. Indikatorerna är inte könsuppdelade.

¹ År 2018 är det senaste året det finns uppgifter om. Stödordningarna investeringsstöd och främjandestöd infördes 2015.

² Mäts som årlig utveckling av förädlingsvärdet delat med antal årsarbetare.

³ Mäts som årlig utveckling i förädlingsvärde i procent, dvs. företagens produktionsvärde minus inköp av varor och tjänster.

⁴ Mäts som andelen företag som fortfarande är aktiva tre år efter att stödet har beviljats. Till exempel avser den procentsats som anges under stödföretag 2018 den andel företag som fortfarande var aktiva tre år efter detta år.

⁵ Mäts här som årlig utveckling av antalet anställda i företag (heltidstjänster).

Källa: Tillväxtverket.

Andelen kvinnor i företag som beviljats stöd ökar sakta över tid

De företag som beviljats selektiva regionala företagsstöd uppvisar en skev fördelning vad gäller antal anställda kvinnor respektive män samt andel kvinnor respektive män i företagsledning och styrelse, se tabell 3.12 och tabell 3.13. Samtidigt finns positiva tendenser de senaste åren. Andelen kvinnor i företagsledning och styrelse var visserligen lägre 2022 än 2020, men var för åren 2020–2022 högre än åren före 2020.

Uppgifterna i tabell 3.12 och tabell 3.13 kan jämföras med att 2021 var 29,6 procent av de operativa företagsledningarna i Sverige kvinnor enligt Statistiska centralbyrån och egna beräkningar, se utgiftsområde 24 Näringsliv avsnitt 3.3.3.

Tabell 3.12 Uppföljning av indikatorer för fördelning av kvinnor och män i företag som beviljats investeringsstöd

År/indikatorer	Antal anställda kvinnor	Antal anställda män	Operativ företags- ledare ¹ andel kvinnor (%)	Operativ företags- ledare ¹ andel män (%)	Styrelse andel kvinnor (%)	Styrelse andel män (%)
2022	1 269	3 048	22	78	29	71
2021	1 419	3 853	20	80	30	70
2020	1 711	3 693	25	75	31	69
2019	1 139	4 617	17	83	24	76
2018	1 114	4 067	16	84	27	73
2017	1 053	3 425	17	83	26	74
2016	1 076	3 936	17	83	25	75
2015	1 093	3 807	13	87	27	73

¹ Verkställande direktör eller kontaktperson.

Källa: Tillväxtverket.

Tabell 3.13 Uppföljning av indikatorer för fördelning av kvinnor och män i företag som beviljats främjandestöd

År/indikatorer	Antal anställda kvinnor	Antal anställda män	Operativ företagsledare ¹ andel kvinnor (%)	Operativ företagsledare ¹ andel män (%)	Styrelse andel kvinnor (%)	Styrelse andel män (%)
2022	1 636	3 104	33	67	33	67
2021	3 467	6 008	30	70	31	69
2020	6 056	8 559	34	66	33	67
2019	2 625	5 299	28	72	29	71
2018	2 913	6 698	25	75	25	75
2017	3 899	9 046	21	79	25	75
2016	3 208	9 240	16	84	24	76
2015	1 793	4 496	26	74	23	77

¹ Verkställande direktör eller kontaktperson.

Källa: Tillväxtverket.

3.6.5 Regionalt transportbidrag

Det regionala transportbidraget ska kompensera företag i de fyra nordligaste länen för kostnadsnackdelar till följd av långa transportavstånd samt stimulera till höjd förädlingsgrad i områdets näringsliv. Avsnittet bygger på den centrala bedömningsgrunden Uppföljning av regionala företagsstöd, stöd till projektverksamhet och stöd till kommersiell service (LI2023/02320). Det regionala transportbidraget finansieras av anslaget 1:2 *Transportbidrag*.

I syfte att följa upp tidigare beviljade stöd finns de centrala indikatorerna arbetsproduktivitet och överlevnadsgrad. För att ge en bredare bild av de centrala indikatorerna och resultatet kopplat till målet för den regionala utvecklingspolitiken redovisas även kompletterande indikatorer. För tidigare beviljade stöd finns de kompletterande indikatorerna antal anställda och förädlingsvärde. Dessutom finns de kompletterande indikatorerna utbetalt stöd, antal arbetsställen, kompensation för transportkostnader och vidareförädling. Det finns även kompletterande indikatorer som följer upp fördelning av kvinnor och män i företag som beviljats transportbidrag.

Ökade utbetalningar av transportbidrag och konstant antal mottagare

Som framgår av tabell 3.14 har utbetalningarna av transportbidrag 2022 ökat kraftigt jämfört med 2021 och åren innan. Det finns flera anledningar till detta, men det beror främst på de kraftigt ökade drivmedelspriserna under 2022. Antalet arbetsställen som har fått stöd de senaste åren har varit relativt konstant.

Tabell 3.14 Utbetalt regionalt transportbidrag fördelat på län och antal arbetsställen

Miljoner kronor

Län/år/antal arbetsställen	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Västernorrland	40	43	45	38	47	40	50	46	51	58
Jämtland	48	48	51	46	49	55	57	60	56	67
Västerbotten	160	161	146	175	170	185	185	183	174	222
Norrbottnen	111	117	112	126	131	147	147	141	134	163
Summa	360	369	354	385	397	427	440	430	415	510
Antal arbetsställen	609	588	585	578	555	601	565	574	574	571

Källa: Tillväxtverket.

Eftersom transportbidraget är ett regionalt driftsstöd är det till största delen återkommande stödmottagare. Av de arbetsställen som fick stöd under 2022 fick

93 procent transportbidrag även under 2021. Flest antal beviljade ansökningar, 75 procent, gick till små företag, medan 62 procent av utbetalda medel gick till medelstora och stora företag. De tio största bidragsmottagarna fick drygt 33 procent av stödet. Trävarutillverkning är den industri som fick störst andel av transportbidraget. Under 2022 kompenserade transportbidraget stödmottagande företag, i enlighet med stödnivåer i förordningen (2000:281) om regionalt transportbidrag, för deras bidragsgrundande transportkostnader med i genomsnitt 26,5 procent, vilket är en halv procent mindre än för 2021.

Enligt en årlig undersökning från Tillväxtverket instämde 62 procent av respondenterna i mycket hög grad, i hög grad eller i viss grad i att bidraget har haft en positiv effekt på deras vidareförädling 2022, vilket är samma nivå som för 2021. Den tidigare indikatorn en ökad förmåga att driva företag ingick inte i den årliga undersökningen och ersätts i denna proposition med indikatorn verksamheten har kunnat fortsätta som tidigare. Av respondenterna instämde 79 procent i mycket hög grad, i hög grad eller i viss grad i att verksamheten kunnat fortsätta som tidigare. Av undersökningen framgår även att 73 procent av respondenterna instämde i mycket hög grad, i hög grad eller i viss grad i att transportbidraget har bidragit till att företaget stannat kvar på orten, vilket är samma nivå som 2021. Eftersom detta är företagets egna bedömningar och svarsfrekvensen var 58 procent bör uppgifterna tolkas med viss försiktighet.

Överlevnadsgraden och arbetsproduktiviteten för företag som tagit emot transportbidrag är god

I syfte att följa upp tidigare beviljade transportbidrag finns de centrala indikatorerna överlevnadsgrad och arbetsproduktivitet samt de kompletterande indikatorerna antal anställda och förädlingsvärde. Indikatorerna följs upp tre år efter det år stödet beviljades och en jämförelse görs med kontrollgrupper. Den årliga utvecklingen i stödföretagen är beräknad över tre år jämfört med året innan stöden beviljades. Indikatorerna, som redovisas i tabell 3.15, avser faktiskt utfall av tidigare beviljade transportbidrag i förhållande till jämförbara kontrollgrupper under 2014–2018. Uppföljningen visar hur stödmottagarna utvecklas i förhållande till liknade företag. Jämförelsen med en kontrollgrupp ska dock inte tolkas som kausala samband.

Företag som är mottagare av transportbidrag har en högre överlevnadsgrad än företag i kontrollgruppen. Förädlingsvärdet utvecklas starkare i stödföretagen än i kontrollgruppen. Arbetsproduktiviteten uppvisar en bättre utveckling i stödföretagen än i kontrollgruppen. En god produktivitet utveckling i företagen tyder på att produktionsfaktorerna används effektivt, något som normalt stärker företagets konkurrenskraft. Antalet anställda har dock minskat lite mer i stödföretagen än i kontrollgruppen.

Tabell 3.15 Uppföljning av indikatorer för tidigare beviljat transportbidrag

Procent

Indikator	2014 stöd- företag	2014 kontroll- grupp	2015 stöd- företag	2015 kontroll- grupp	2016 stöd- företag	2016 kontroll- grupp	2017 Stöd- företag	2017 Kontroll- grupp	2018 Stöd- företag ¹	2018 Kontroll- grupp ¹
Överlevnadsgrad ²	94,1	88,4	92,9	89,3	93,0	90,3	93,4	91,3	95,0	90,6
Arbetsproduktivitet ³	2,9	3,5	2,8	2,3	1,6	2,8	1,9	3,3	2,4	1,8
Förädlingsvärde ⁴	7,4	1,1	4,0	-0,2	5,9	2,4	5,5	0,6	4,7	-1,2
Antal anställda ⁵	2	-1,2	1,6	0,5	2,7	0,6	0,1	-0,2	-2,1	-2,0

Anm. Indikatorerna är inte könsuppdelade.

¹ År 2018 är det senaste året det finns uppgifter om.² Mäts som andelen företag som fortfarande är aktiva tre år efter att stödet har beviljats. Till exempel avser den procentsats som anges under stödföretag 2018 den andel företag som fortfarande var aktiva tre år efter detta år.³ Mäts som årlig utveckling av förädlingsvärdet delat med antal årsarbetare.⁴ Mäts som årlig utveckling i förädlingsvärde i procent, dvs. företagens produktionsvärde minus inköp av varor och tjänster.⁵ Mäts här som årlig utveckling av antalet anställda i företag (heltidstjänster).

Källa: Tillväxtverket.

Skev könsfördelning i företag som beviljats transportbidrag

Transportbidraget uppvisar en skev fördelning vad gäller andelen kvinnor respektive män i företagsledning och styrelse i de stödmottagande företagen, se tabell 3.16. Det är även betydligt fler män än kvinnor anställda i de stödmottagande företagen. Transportbidraget beviljas framför allt till företag och branscher där män dominerar som operativa företagsledare.

Tabell 3.16 Uppföljning av indikatorer för fördelning av kvinnor och män i företag som beviljats transportbidrag

År	Antal anställda kvinnor	Antal anställda män	Operativ företags- ledare ¹ andel kvinnor (%)	Operativ företags- ledare ¹ andel män (%)	Styrelse andel kvinnor (%)	Styrelse andel män (%)
2022	5 151	19 419	12	88	23	77
2021	4 850	19 047	11	89	23	77
2020	4 852	19 911	10	90	23	77
2019	4 820	20 256	9	91	22	78
2018	4 650	20 062	10	90	22	78
2017	4 425	19 317	10	90	22	78
2016	5 114	20 164	12	88	23	77
2015	5 256	20 269	7	93	21	79
2014	5 320	21 231	7	93	22	78
2013	5 968	21 135	8	92	22	78

¹ Verkställande direktör eller kontaktperson.

Källa: Tillväxtverket.

3.6.6 Europeiska regionala utvecklingsfonden perioden 2014–2020

Den regionala utvecklingspolitiken är nära integrerad med genomförandet av EU:s sammanhållningspolitik. Europeiska regionala utvecklingsfonden finansieras av anslaget 1:3 *Europeiska regionala utvecklingsfonden perioden 2014–2020*. Insatserna medfinansieras även av bl.a. anslaget 1:1 *Regionala utvecklingsåtgärder* efter beslut av regionerna och Tillväxtverket. Insatserna medfinansieras dessutom av andra statliga myndigheter samt andra aktörer på lokal, regional och internationell nivå, bl.a. kommuner, regioner och näringsliv. En resultatredovisning av regionalfondsprogrammen är genom detta även delvis en resultatredovisning av insatser som medfinansieras av bl.a. anslaget 1:1 *Regionala utvecklingsåtgärder*. Avsnittet bygger på den centrala

bedömningsgrunden Statusrapport för 2022 – Återrapportering av regionalfondsprogram inklusive Interregprogram och Fonden för en rättvis omställning (FRO) programperioden 2014–2020 och 2021–2027 (LI2023/02204).

I tabell 3.18 framgår den totala omfattningen och beslutade medel för de åtta regionala strukturprogrammen, det nationella regionalfondsprogrammet och programmen inom Europeiskt territoriellt samarbete (Interreg) t.o.m. 2022.

Investering för tillväxt och sysselsättning 2014–2020

Regionalfondsinsatserna inom sammanhållningspolitikens mål Investering för tillväxt och sysselsättning genomförs inom nio regionalfondsprogram, varav åtta regionala regionalfondsprogram och ett nationellt regionalfondsprogram.

Den valutakurs som fastställts i förordningen (1999:710) om valutakurs vid stöd från EU-budgeten, och som används vid omräkning av de finansiella ramarna för fonderna, analyseras fortlöpande och revideras vid behov för att skillnaden mot den verkliga kursen inte ska bli för stor. Redovisningen av uppgifter i detta avsnitt utgår därmed från kursen 10 kronor per euro.

Den totala omfattningen, inklusive EU-medel samt offentlig och privat nationell medfinansiering, av de nio regionalfondsprogrammen är ca 19 522 miljoner kronor. Av detta belopp uppgår EU-ramen till ca 9 995 miljoner kronor, inklusive 733 miljoner kronor från Återhämtningsstöd för sammanhållning och till Europas regioner (React-EU). Till och med 2022 har 96 procent av EU-ramen beviljats till nationella och regionala utvecklingsprojekt, se tabell 3.18.

De centrala indikatorerna är följande:

- antal företag som får stöd
- antal nya sysselsatta
- investerade medel.

Dessutom finns följande kompletterande indikatorer:

- antal portföljföretag
- privat kapital
- medfinansiering
- antal företag som samarbetar med forskningsinstitutioner
- antal företag som får stöd för att introducera nya produkter
- antal företag som får tillgång till bredband på minst 100 Mbit/s
- minskad energianvändning hos projektmedverkande företag och organisationer
- ekonomiskt stöd till klimatinsatser.

Fler företag än förväntat har fått stöd för att utvecklas

Programmen har bl.a. som mål att ca 27 000 företag ska få stöd genom programmets insatser. Med stöd avses ekonomiskt stöd i form av bl.a. bidrag eller riskkapital, men också annat stöd till företag som arenor för samverkan mellan företag samt mellan företag och universitet och högskolor. Till och med 2022 har det rapporterats att ca 42 000 företag fått stöd. Majoriteten av företagen har fått stöd på annat sätt än finansiellt. Fler företag har således fått stöd genom programmets insatser än vad som förutsågs när programmen togs fram.

Programmen har som mål att bidra till ca 13 000 nya sysselsatta i företag som beviljas stöd. Enligt rapporterat utfall i avslutade projekt har projektens verksamhet t.o.m. 2022 bidragit till drygt 12 000 nya sysselsatta i de företag som beviljats stöd.

Stora offentliga och privata investeringar i riskkapital

I tabell 3.17 framgår resultat för den centrala indikatorn investerade medel per program för riskkapitalfonder t.o.m. 2022 enligt Tillväxtverkets rapport Genomförandet av finansiella instrument per riskkapitalfond (LI2023/02204). Riskkapitalfonderna förväntas totalt omfatta ca 2 400 miljoner kronor varav ca 1 200 miljoner kronor i EU-medel och ca 1 200 miljoner kronor i offentlig medfinansiering. Målet är att fonderna ska attrahera minst 2 000 miljoner kronor i privat kapital i 475 portföljföretag.

Till och med 2022 har totalt 1 884 miljoner kronor i EU-medel och offentlig medfinansiering investerats i 575 portföljföretag. I dessa bolag har dessutom investerats privat kapital motsvarande 7 066 miljoner kronor, vilket i betydande grad överstiger målsättningen.

Branschfördelningen bland portföljbolagen som fonderna investerat i visar att företag inom informations- och kommunikationsteknik (IKT) är dominerande följt av life science. Detta gäller för både antal företag och investerat kapital. Av investerade medel i de regionala programmets fonder och i den gröna investeringsfonden fördelas ca 11 procent till kvinnor, ca 70 procent till män och ca 19 procent till företag som grundats av både kvinnor och män. De investerade medlens fördelning mellan kvinnor och män är i princip samma som fördelningen mellan de som ansökte om medel. Se även utgiftsområde 24 Näringsliv avsnitt 3.3.1.

Tabell 3.17 Investerade medel per program för riskkapitalfonder t.o.m. 2022

Program	Total budget mnkr ¹	Antal portföljföretag	Investerade medel av total budget mnkr ¹	Privat kapital mnkr
Regionala program				
<i>varav</i>				
– Övre Norrland	185	48	163	613
– Mellersta Norrland	150	34	132	508
– Norra Mellansverige	150	59	104	618
– Stockholm	183	62	178	758
– Östra Mellansverige	150	59	132	484
– Västsverige	184	62	163	772
– Småland och öarna	126	71	105	274
– Skåne-Blekinge	230	81	215	1 079
Summa	1 358	476	1 192	5 106
Nationellt program				
<i>varav</i>				
– Grön investeringsfond	650	34	439	1 122
– Swedish Venture Initiative	388 ²	65	253	837
Summa	1 038	99	692	1 959
Total	2 396	575	1 884	7 065

¹ Offentlig finansiering inklusive EU-medel.

² Till detta kommer finansiering från Europeiska investeringsfonden (EIF) på 194 mnkr.

Källa: Tillväxtverket.

Statliga myndigheter står för mer än tredjedel av medfinansieringen

Medfinansiering är ett krav enligt EU:s regelverk för sammanhållningspolitiken och är en viktig princip för genomförandet av EU-programmen. För att beviljas finansiering från Europeiska regionala utvecklingsfonden krävs för programperioden 2014–2020 medfinansiering på minst 50 procent av kostnaden. Den totala medfinansieringen t.o.m. 2022 uppgick till 9 980 miljoner kronor, fördelat på

- statliga myndigheter 3 650 miljoner kronor
- regioner 3 384 miljoner kronor, varav medel från anslaget 1:1 *Regionala utvecklingsåtgärder* 2 532 miljoner kronor och egna medel 852 miljoner kronor
- kommuner 2 047 miljoner kronor
- privat 899 miljoner kronor. Av regionernas medfinansiering uppgick medel från anslaget 1:1 *Regionala utvecklingsåtgärder* till 2 532 miljoner kronor och egna medel till 852 miljoner kronor.

De tio största medfinansierarna står för ca 35 procent av den totala medfinansieringen t.o.m. 2022. Bland dessa medfinansierare finns offentliga aktörer på både regional och nationell nivå. De största medfinansierarna är

- Tillväxtverket: 713 miljoner kronor
- Statens energimyndighet: 475 miljoner kronor
- moderbolaget Almi AB: 393 miljoner kronor
- Västra Götalandsregionen: 366 miljoner kronor, varav 104 miljoner kronor från anslaget 1:1 *Regionala utvecklingsåtgärder*
- Region Norrbotten: 320 miljoner kronor, varav 284 miljoner kronor från anslaget 1:1 *Regionala utvecklingsåtgärder*
- Region Jämtland Härjedalen: 305 miljoner kronor varav 265 miljoner kronor från anslaget 1:1 *Regionala utvecklingsåtgärder*.

Insatser för utbyggnad av bredband, energieffektivisering och klimatomställning har varit betydande

Inom ramen för sammanhållningspolitiken har EU fastställt elva tematiska mål för att främja tillväxt och regional utveckling under perioden 2014–2020. Inom tematiskt mål 1 (stärka forskning, teknisk utveckling och innovation) har 3 000 företag samarbetat med forskningsinstitutioner enligt uppgifter från projekten. Vidare har 1 100 företag fått stöd för att introducera nya produkter.

Det finns en indikator som följer upp antal företag som får tillgång till bredband på minst 100 Mbit/s genom det stöd till utbyggnad av bredband som finns inom de tre nordliga regionala programmen. Till och med 2022 uppskattas 12 900 företag ha fått tillgång till bredband på minst 100 Mbit/s.

Inom tematiskt mål 4 (stödja övergången till en koldioxidsnål ekonomi) har t.o.m. 2022 genomförda projekt nått ca 9 300 företag. Vidare uppskattar projekten att de bidragit till ca 430 nya sysselsatta. Projektmedverkande företag och organisationer rapporterar att de har minskat sin energianvändning med mer än 600 000 MWh vilket motsvarar en normal energianvändning i ca 30 000 villor under ett år.

Det finns krav på att följa upp hur stor andel av programmens medel inom målet Investering för tillväxt och sysselsättning som har använts för att främja klimatomställning, bl.a. genom insatser för energieffektivisering. Målet är att ca 2,3 miljarder kronor av den totala EU-ramen i det nationella och de regionala regionalfondsprogrammen ska användas till ekonomiskt stöd till klimatinsatser. Till och med 2022 har knappt 2 miljarder kronor beviljats vilket innebär att målet uppnåtts till ca 86 procent.

Återhämtningsstöd för sammanhållning och till Europas regioner i bl.a. särskilt utsatta branscher

Återhämtningsstöd för sammanhållning och till Europas regioner (React-EU) är en åtgärd inom EU:s återhämtningsinstrument som inrättades för återhämtning under och efter covid 19-pandemin genom stöd för grön och digital omställning. Ett nytt insatsområde för React-EU lades till i det nationella regionalfondsprogrammet för perioden 2021–2023. Dessa insatser skiljer sig från övriga insatser inom regionalfonds-

programmen då de finansieras till 100 procent med EU-medel. Totalt har 692 miljoner kronor beviljats t.o.m. 2022 vilket motsvarar ca 94 procent av budgeten. Detta har bl.a. resulterat i att 1 845 företag har fått stöd.

Gemensamt för de beviljade projekten är att de på olika sätt ska bidra till en ökad takt i den gröna och digitala omställningen. Insatserna har riktat sig till särskilt utsatta branscher såsom besöksnäring samt kulturella och kreativa näringar men även t.ex. underleverantörer till fordonsindustrin. Det har även förekommit bredare utvecklingsprojekt som inte riktar sig till någon specifik bransch eller sektor med inriktning mot innovation och internationalisering samt stöd till digital och grön omställning. Cirka 143 miljoner kronor av de beviljade EU-medlen, ca 20 procent av totalt beviljade medel, har gått till affärsutvecklingscheckar riktat till näringslivet.

Utvärderingar av regionalfondsprogram visar på flera positiva resultat

Myndigheten för tillväxtpolitiska utvärderingar och analyser (Tillväxtanalys) har på regeringens uppdrag effektutvärderat genomförda företagsstödande insatser inom ramen för Europeiska regionalfondsprogrammen under programperioden 2014–2020 (N2022/01938). Huvudslutsatsen är att det finns positiva effekter i de företag som undersökts, men att det finns variation mellan företagen beroende på typ av insats. Enligt Tillväxtanalys finns det inte någon tydlig skillnad i effekter mellan insatser som genomförts i programområden lokaliserade i storstadsregioner jämfört med övriga regioner, således har insatserna även bidragit till positiva effekter i företag lokaliserade i regioner med sämre regionala förutsättningar. Insatserna har enligt Tillväxtanalys nått en större andel yngre högutbildade företagare och anställda än branschgenomsnittet. Tillväxtanalys konstaterar att insatserna i programmen ger positiva effekter i företagen på nettoomsättning, förädlingsvärde och sysselsättning. Enligt Tillväxtanalys bedömer cirka hälften av de tillfrågade företagen som deltagit att insatserna i hög eller mycket hög utsträckning har lett till såväl kunskapshöjande som konkreta förändringar i företaget.

Tillväxtverket har utvärderat insatser inom tematiskt mål 1 inom ramen för Europeiska regionalfondsprogrammen under programperioden 2014–2020 (LI2023/02693). Utvärderingen har fokuserat på att utvärdera resultat och effekter av projekt med syfte att dels utveckla stödstrukturer inom de innovations- och företagsfrämjande systemen, dels investera i miljöer kopplat till forskning och innovation.

Majoriteten av projekten där slutrapporter finns har enligt utvärderingen nått sina projektmål i tillfredställande eller hög grad.

Utvärderingen visar att insatser med syfte att bidra till utveckling av stödstrukturer medverkat till en ökad kunskap om olika aktörers behov och synliggjort vilka innovations- och affärsstöd som finns att tillgå för bl.a. näringslivet. Insatserna har även bidragit till stärkt kapacitet hos aktörer som främjar forskning och innovation genom bl.a. utvecklade och/eller anpassade metoder för innovations- och affärsstöd till näringslivet. Insatserna har dessutom bidragit till stärkt horisontell och vertikal samordning och samverkan mellan aktörer i de innovations- och företagsfrämjande systemen genom bl.a. formaliserade avtal.

Utvärderingen visar att insatser som genomförts för att investera i forsknings- och innovationsmiljöer bl.a. bidragit till utvecklade produktionsmiljöer som teknikparker, kluster eller universitetsnära miljöer där företag har testat och utvecklat sina produkter. Insatserna har även bidragit till en viss etablering av nya centrumbildningar vid universitet och högskolor, dvs. en gruppering av aktörer på ett universitet eller högskola där samverkan ofta sker med näringsliv samt regioner och kommuner. Centrumbildningar och forskningscenter som fått stöd har i flera fall använts som bas

för kunskapsproduktion och utbildning samt samverkan inom universitet och högskolor och med små och medelstora företag. Med kunskapsproduktion menas bl.a. forskning och kunskaphöjande verksamhet kring produktutveckling och med utbildning menas bl.a. utbildningsverksamhet och forskarutbildningsaktiviteter i anslutning till miljöerna och kopplat till företags personal, patent och immaterialrätt.

Europeiskt territoriellt samarbete 2014–2020

Sverige deltar i 13 program inom ramen för Europeiskt territoriellt samarbete (Interreg). Inom ramen för sammanhållningspolitiken, inklusive Interreg, har EU fastställt elva tematiska mål för att främja tillväxt och regional utveckling under perioden 2014–2020. Interreg har utformats för att lösa problem som går över nationella gränser och som kräver en gemensam lösning, och för att gemensamt utveckla olika gränsområdets potential.

Den totala omfattningen, inklusive EU-medel, medel från tredje land (dvs. från länder som inte är medlemmar i EU, exempelvis Norge och Island) samt offentlig och privat nationell medfinansiering, av de sex gränsregionala och tre transnationella programmen som Sverige deltar i uppgår totalt till ca 16,5 miljarder kronor. Av dessa ca 16,5 miljarder kronor uppgår EU-ramen till ca 9,8 miljarder kronor. I tabell 3.18 framgår att det t.o.m. 2022 beviljats ca 10,2 miljarder kronor i EU-medel. Det motsvarar 104 procent av EU-ramen. Att mer än 100 procent av ramen beslutats beror på ett visst återflöde av medel som av olika anledningar inte har betalats ut till projekt. Dessa medel har därefter kunnat beviljas till nya projekt.

Det svenska deltagandet i Interreg följs upp genom följande kompletterande indikatorer:

- samarbetsprojekt
- svenska projektpartner
- klimat och miljö.

Vidare följs genomförda insatser i de fyra gränsregionala program som förvaltas i Sverige upp genom följande kompletterande indikatorer:

- antal företag som får stöd
- antal företag som har deltagit i gränsöverskridande forskningsprojekt
- antal personer som deltar i projekt för ökad rörlighet på arbetsmarknaden.

Till och med 2022 hade 917 samarbetsprojekt startats inom ramen för Interreg med svenskt deltagande genom 1 706 svenska projektpartners. Samma organisation kan dock delta i flera projekt.

Inom ramen för Interreg genomförs betydande insatser inom klimat- och miljöområdet inom ramen för de tematiska målen 4 (stödja övergången till en koldioxidsnål ekonomi), 5 (främja anpassning, riskförebyggande och riskhantering i samband med klimatförändringar) och 6 (bevara och skydda miljön och främja ett effektivt resursutnyttjande). Totalt har ca 3,5 miljarder kronor i EU-medel beviljats till denna typ av insatser i de gränsregionala och transnationella programmen som Sverige deltar i.

De fyra gränsregionala program som förvaltas i Sverige har som mål att ca 1 500 företag ska få stöd genom programmets insatser och rapporterat utfall i avslutade projekt t.o.m. 2022 är att ca 8 100 företag har fått stöd. Programmen har vidare som mål att 450 företag ska delta i gränsöverskridande forskningsprojekt vilket ska främja samarbete mellan olika länders forskare och näringsliv. Utfallet är att ca 1 150 företag har deltagit i forskningsprojekt. Programmen har dessutom som mål

att ca 3 400 personer ska delta i projekt för ökad rörlighet på arbetsmarknaden och utfallet är att ca 13 200 personer har deltagit i denna typ av projekt. Utfallet i de avslutade projekten överstiger således målen.

Tabell 3.18 Den totala omfattningen EU-medel för de åtta regionala strukturfondsprogrammen, Nationella regionalfondsprogrammet och Europeiskt territoriellt samarbete perioden 2014–2020 samt beslutade EU-medel t.o.m. 2022

Regionalfondsprogram	EU-ram mnkr	Beslutade EU-medel mnkr	% av EU-ram
Investeringar för tillväxt och sysselsättning			
<i>Varav</i>			
– Övre Norrland	2 108	2 083	99
– Mellersta Norrland	1 531	1 470	96
– Norra Mellansverige	1 450	1 401	97
– Stockholm	365	356	98
– Östra Mellansverige	690	685	99
– Västsverige	552	534	97
– Småland och öarna	651	587	90
– Skåne-Blekinge	602	579	96
– Nationella programmet	2 046 ¹	1 940	95
Summa	9 995	9 635	96
Europeiskt territoriellt samarbete: Gränsregionala och transnationella samarbetsprogram			
<i>Varav</i>			
– Botnia-Atlantica	363	368	101
– Mellersta Östersjön	1 326	1 419	107
– Nord	604	596	99
– Sverige-Norge	472	442	94
– Södra Östersjön	830	841	101
– Öresund-Kattegatt-Skagerrak	1 357	1 415	104
– Nordsjön	1 672	1 811	108
– Norra Periferin och Arktis	502	488	97
– Östersjön	2 638	2 814	107
Summa	9 764	10 194	104
Totalt	19 759	19 829	100

¹ Inklusivt React-EU på 733 mnkr.

Anm.: Räknat på växelkurs 10 kronor, enligt förordningen (1999:710) om valutakurs vid stöd från EU:s struktur- och investeringsfonder.

Källa: Tillväxtverket.

3.6.7 EU:s regionalfondsprogram och program för Fonden för en rättvis omställning perioden 2021–2027

Under 2022 beslutade kommissionen om nio program inom sammanhållningspolitikens mål Investering för sysselsättning och tillväxt finansierade från Europeiska regionala utvecklingsfonden och ett program för Fonden för en rättvis omställning (FRO) för programperioden 2021–2027. Den totala omfattningen, inklusive EU-medel samt offentlig och privat nationell medfinansiering, av de nio regionalfondsprogrammen är ca 19 400 miljoner kronor. Av detta belopp uppgår EU-ramen till ca 8 000 miljoner kronor. FRO uppgår till ca 2 900 miljoner kronor, varav EU-ramen uppgår till ca 1 400 miljoner kronor. Tillväxtverket påbörjade utlysningar av medel under hösten 2022. De första besluten om medel fattades för FRO under december 2022.

Under 2022 beslutade kommissionen även om samtliga tolv Interregprogram som Sverige deltar i. Europeiskt territoriellt samarbete (Interreg) syftar till att främja samarbete över nationsgränser. Den totala omfattningen, inklusive EU-medel, medel från tredje land samt offentlig och privat nationell medfinansiering, av de fem gränsregionala och tre transnationella programmen som Sverige deltar i uppgår totalt till ca 13 600 miljoner kronor, varav EU-medlen via Europeiska regionala utvecklingsfonden uppgår till ca 9 100 miljoner kronor. Här ingår inte de fyra Interregionala programmen som Sverige också deltar i. Under 2022 har beslut om stöd fattats i tre av de fem gränsregionala programmen och i de tre transnationella program som Sverige deltar i. Totalt har 1 800 miljoner kronor i EU-medel beslutats per 31 december 2022, vilket utgör ca 20 procent av EU-ramen.

3.7 Regeringens bedömning av måluppfyllelsen

Regeringen bedömer att målet för den regionala utvecklingspolitiken delvis har uppnåtts med olika typer av insatser finansierade inom utgiftsområde 19 Regional utveckling. Även insatser inom andra utgiftsområden har bidragit till att uppnå målet för den regionala utvecklingspolitiken. Därmed har villkoren för att leva, bo och verka i hela Sverige stärkts. Trots det finns det enligt indikatorerna för den övergripande hållbara utvecklingen i Sveriges län stora och i vissa fall ökade skillnader i utveckling mellan länen och mellan kommuntyperna, se budgetpropositionen för 2023 (prop. 2022/2023:1 utg.omr. 19 avsnitt 2.6.1).

En rad olika faktorer påverkar den regionala utvecklingen, bl.a. skiljer sig förutsättningarna åt med avseende på tätorts-, befolknings-, utbildnings-, närings- och företagsstruktur samt infrastruktur. Det gör att t.ex. kriser och konjunkturförändringar påverkar olika delar av landet på olika sätt. Den regionala utvecklingspolitikens effekter är därför ofta svåra att mäta och särskilja från övergripande konjunktur- och strukturförändringar.

3.7.1 En bredd av insatser inom andra utgiftsområden har bidragit till att uppnå målet

Regeringens bedömning är att följande insatser särskilt har bidragit till en ekonomiskt, socialt och miljömässigt hållbar regional utveckling i hela landet och därmed till målet för den regionala utvecklingspolitiken:

- etablering av nya servicekontor inom utgiftsområde 2 Samhällsekonomi och finansförvaltning
- insatser för att främja folkhälsa, god och nära vård samt för stärkt kompetensförsörjning inom hälso- och sjukvården inom utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg
- insatser för att erbjuda Arbetsförmedlingens tjänster vid Statens servicecenters servicekontor, vidareutveckling av digitala, geografiskt obundna, vägledningstjänster för arbetssökande och arbetsgivare, regionala kunskapsunderlag och lokala överenskommelser mellan Arbetsförmedlingen och kommuner inom utgiftsområde 14 Arbetsmarknad och arbetsliv
- insatser inom kompetensförsörjning och kompetensutveckling, stöd för tillgängliggörande av forskningsinfrastruktur samt samarbeten mellan kommuner och regionen inom den kommunala vuxenutbildningen, såsom lärcentrum, regionalt yrkesvux och validering inom utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning

- insatser inom kultur, kulturmiljö och gestaltad livsmiljö samt bidrag till friluftsförbund och det civila samhällets organisationer inom utgiftsområde 17 Kultur, medier, trossamfund och fritid
- insatser för goda och hållbara livsmiljöer samt för en väl fungerande bostadsmarknad inom utgiftsområde 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande samt konsumentpolitik
- insatser för lokal och regional klimatombudsordning såsom Klimatklivet och Industriklivet, cirkulär ekonomi, utveckling av grön infrastruktur, biologisk mångfald och ekosystemtjänster samt insatser för dricksvattenförsörjning och friluftsliv inom utgiftsområde 20 Klimat, miljö och natur
- insatser för energiomställning såsom kommunal energi- och klimatrådgivning, regionala energi- och klimatstrategier, lokala och regionala insatser för fossilfri elproduktion, ett robust och starkt elnät, utbyggnad av laddinfrastruktur samt elstöd inom utgiftsområde 21 Energi
- insatser för digitalisering, bredbandsutbyggnad och tillgång till grundläggande betaltjänster samt satsningar på transportsystemet inom utgiftsområde 22 Kommunikationer
- insatser för landsbygdsutveckling, bl.a. lokal utveckling genom leadermetoden, bredbandsutbyggnad och tillgång till kommersiell service, företagsutveckling inom de gröna och blå näringarna, företagsutveckling inom rennäringen, nationella skogsprogrammet, den nationella livsmedelsstrategin samt stärkt livsmedelsberedskap och tryggad dricksvattenförsörjning inom utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel
- insatser för ramvillkor och väl fungerande marknader som stärker företags konkurrenskraft såsom kapitalförsörjning, omställningsstöd för företag, evenemangsstöd och stöd vid korttidsarbete med anledning av pandemin, insatser för stärkta förutsättningar för innovation och förnyelse, bl.a. stöd till inkubation och test- och demonstrationsmiljöer, insatser för stärkt entreprenörskap för ett dynamiskt och diversifierat näringsliv såsom informations- och rådgivningsinsatser samt insatser för export- och investeringsfrämjande såsom regional exportsamverkan inom utgiftsområde 24 Näringsliv
- insatser inom utgiftsområde 25 Allmänna bidrag till kommuner.

3.7.2 Regionalt utvecklingsarbete och regionalfondsprogrammen har bidragit till stärkt konkurrenskraft och omställning till hållbar regional utveckling

Medlen inom utgiftsområde 19 Regional utveckling har använts i samverkan med resurser från andra utgiftsområden och från andra aktörer på olika samhällsnivåer, såväl offentliga som privata, inklusive aktörer inom det civila samhället. Resurserna har därmed medfört att insatser och investeringar har gjorts samordnade och sektorsövergripande vilket bidragit till en stärkt konkurrenskraft och omställningen till en hållbar regional utveckling i enlighet med prioriteringar i den nationella strategin för hållbar regional utveckling i hela landet 2021–2030. Förutom statliga myndigheter så har även regionerna viktiga roller i genomförandet av den regionala utvecklingspolitiken. Regionernas prioriteringar vid användningen av medel inom utgiftsområdet har medfört att strategiska insatser kommit till stånd utifrån regionala och lokala förutsättningar.

En central del i det regionala utvecklingsarbetet har varit samverkan och samråd mellan regioner, statliga myndigheter inklusive länsstyrelserna, kommuner, civila samhällets organisationer samt näringsliv. Utifrån bedömningsgrunden drar regeringen slutsatsen att samverkan och samråd mellan regioner och olika aktörer i flera fall fungerar även om ytterligare anpassning till regionala behov och förutsättningar hos

vissa statliga myndigheter skulle kunna bidra till mer ändamålsenliga insatser. Regeringen bedömer att det regionala utvecklingsarbetet är centralt för omställningen till en hållbar regional utveckling och Agenda 2030. Hållbarhetsintegrerade styrdokument m.m. har lett till att insatser alltmer har riktats mot grön och digital omställning i näringslivet, internationalisering samt minskning av transportsystemets klimatpåverkan. Utifrån bedömningsgrunden drar regeringen slutsatsen att regionerna har stärkt det territoriella perspektivet i genomförandet av de regionala utvecklingsstrategierna. Regionernas arbete med kompetensförsörjning och kompetensutveckling, inklusive validering, har bidragit till en bred och sammanhållen kunskap om förhållandena i respektive län vilket även är av betydelse för kommuner och statliga myndigheter.

Uppdraget att utveckla arbetssätt och processer för ökade synergier mellan regionala, nationella och internationella innovationsinsatser, med utgångspunkt i bl.a. regionernas frivilligt framtagna strategier för smart specialisering, har enligt regeringen bidragit till ett mer resurseffektivt stödsystem för innovativa företag.

Sammantaget gör regeringen bedömningen att regionernas arbete för stärkt konkurrenskraft och omställning till en hållbar utveckling har bidragit till att uppnå målet för den regionala utvecklingspolitiken. Insatserna har därmed bidragit till att villkoren för att leva, bo och verka i hela Sverige har stärkts.

Regeringen bedömer att insatserna inom regionalfondsprogrammen bl.a. har främjat näringslivets samarbete med forskningsinstitutioner, innovation, företagsutveckling samt stärkt förutsättningarna för näringslivets konkurrenskraft och sysselsättningskapande. När det gäller antalet företag som har fått stöd och antal företag som har deltagit i forsknings- och innovationsprojekt har målen, enligt uppföljningen av flera indikatorer, i hög grad uppfyllts. Uppföljningen av indikatorn nationell medfinansiering visar att det genom medfinansieringen har skett en nationell och regional förankring av regionernas arbete.

Det regionala utvecklingsarbetets och regionalfondsprogrammets insatser har enligt regeringen bidragit till utveckling av regionala styrkeområden och innovativa regionala miljöer som skapat förutsättningar för hållbara och konkurrenskraftiga företag i hela landet. Effektvärderingen av företagsstödjande insatser inom ramen för Europeiska regionalfondsprogrammen visar enligt regeringen på att insatserna har givit positiva effekter i företagen. Utvärderingen av vissa insatser inom regionalfondsprogrammen visar på att stödstrukturer inom innovations- och företagsfrämjande system förbättrats genom att nya metoder utvecklats och tillämpats. Dessutom har de innovations- och affärsstödjande insatserna skapat nytta för de små och medelstora företagen. Det är positivt att investeringar gjorts i forsknings- och innovationsmiljöer vilket bl.a. bidragit till att företag kunnat utveckla sina produkter.

Att insatserna inom regionalfondsprogrammen främjar minskad energianvändning framgår av redovisningen av indikatorerna minskad energianvändning hos projektmedverkande företag och organisationer. Då genomförandet av programperioden 2014–2020 är i ett slutskede bedömer regeringen att det uppsatta målet om ekonomiskt stöd till klimatinsatser inte kommer att nås. Dock har betydande medel under programperioden avsatts till klimatinsatser. Uppsatta mål för indikatorn antal företag som får tillgång till bredband på minst 100 Mbit/s har nåtts.

Inom ramen för det europeiska territoriella samarbetet visar uppföljningen av indikatorerna samarbetsprojekt och svenska projektpartner ett högt svenskt deltagande. Det är positivt att betydande insatser har gjorts för att bidra till att lösa gränsöverskridande samhällsutmaningar inom bl.a. områdena klimat och miljö. Dessutom har, i enlighet med indikatorn antal företag som har deltagit i gräns-

överskridande forskningsprojekt, många företag bidragit till ett viktigt gränsöverskridande forsknings- och innovationsarbete. Indikatorerna antalet företag som ska få stöd genom programmets insatser, företag som ska delta i gränsöverskridande forskningsprojekt och personer som ska delta i projekt för ökad rörlighet på arbetsmarknaden har utvecklats väl och uppsatta mål har nåtts. Regeringen konstaterar att programmen sammantaget har överträffat uppsatta mål och bidragit till att stärka det gränsöverskridande samarbetet i Sveriges närområde. Regeringen bedömer därmed att det europeiska territoriella samarbetet förstärker nationella och regionala satsningar inom prioriterade områden, bl.a. innovation samt klimat och miljö, och därmed bidrar till målet för den regionala utvecklingspolitiken.

Sammantaget gör regeringen bedömningen att det nationella och de regionala regionalfondsprogrammen genom bl.a. resurser, arbetssätt och samverkan mellan olika aktörer har bidragit till målet för den regionala utvecklingspolitiken. Programmen har bidragit till Sveriges robusthet och gjort det mer attraktivt att leva i hela landet.

Det särskilda driftstödet har bidragit till en stabil struktur av dagligvarubutiker i gles- och landsbygder

En god tillgång till kommersiell service är grundläggande för att det ska vara attraktivt att bo, leva och verka i alla delar av landet. Tillgänglighet till olika typer av service har bidragit till att stärka till näringslivets konkurrenskraft och till ett robust samhälle samt gör det än mer attraktivt att leva i hela landet. Indikatorn antal butiker som beviljats särskilt driftstöd visar på en relativt stabil situation, eftersom antal butiker som är i behov av driftstöd knappt har förändrats över tid. Detta är positivt då det innebär att tillgängligheten till dagligvaror i gles- och landsbygder inte har försämrats. Indikatorn överlevnadsgrad för butiker som beviljats stöd till kommersiell service visar att mottagare av stöd till kommersiell service över tid har en högre överlevnadsgrad än kontrollgruppen. Även om jämförelsen med en kontrollgrupp inte ska tolkas som kausala samband kan uppföljningen indikera att det statliga stödet till kommersiell service bidragit positivt till tillgången till kommersiell service i gles- och landsbygder. När det gäller indikatorerna andelen kvinnor och män i företagsledning och styrelse i företag som har beviljats stöd till kommersiell service råder sedan 2015 en i princip jämn och stabil fördelning mellan könen vilket enligt regeringen är positivt. Sammantaget har insatserna för kommersiell service bidragit till att uppfylla målet för den regionala utvecklingspolitiken.

Kapitalförsörjning har bidragit till näringslivets omställning och konkurrenskraft

Indikatorn investeringar som beräknas delfinansieras av stöden visar att de selektiva regionala företagsstöden har bidragit till stora investeringar i berörda företag. Indikatorerna arbetsproduktivitet, förädlingsvärde, överlevnadsgrad och antal anställda visar i de flesta fall en positiv utveckling i företag som fått investerings- eller främjandestöd jämfört med kontrollgrupp. Även om jämförelsen med en kontrollgrupp inte ska tolkas som kausala samband, kan uppföljningen indikera att de selektiva regionala företagsstöden bidragit till ökad konkurrenskraft i stödföretagen och därmed till målet för den regionala utvecklingspolitiken. De selektiva regionala företagsstöden uppvisar en svagt positiv utveckling beträffande jämställdhet de senaste åren vilket är bra och främjar den ekonomiska jämställdheten, dock är fördelningen fortsatt skev.

Målet för antal portföljföretag för riskkapitalfonderna är uppnått. Företagens tillgång till finansiering har förbättrats vilket har medfört att fonderna fungerar som en katalysator för att frigöra kapital i respektive programområde. Satsningarna på riskkapitalfonder inom det nationella och de regionala regionalfondsprogrammen, bl.a.

inom ramen för den gröna investeringsfonden, bedöms ha bidragit till att främja näringslivets omställning och konkurrenskraft.

3.7.3 Regionalt transportbidrag som kompensation för kostnadsnackdelar

Indikatorerna arbetsproduktivitet, överlevnadsgrad, antal anställda och förädlingsvärde visar i de flesta fall en positiv utveckling i företag som fått transportbidrag jämfört med kontrollgrupp. Jämförelsen med en kontrollgrupp ska inte tolkas som kausala samband. Transportbidraget är betydelsefullt för att det har kompenserat företag i de fyra nordligaste länen för kostnadsnackdelar till följd av långa transportavstånd och därmed bidragit till målet för den regionala utvecklingspolitiken. Det har även delvis stimulerat till höjd förädlingsgrad i områdets näringsliv. Uppföljningen av indikatorerna med fördelning på kvinnor och män uppvisar en skev fördelning men eftersom transportbidraget måste vara objektivt kvantifierbart på förhand är det svårt att styra stödet utifrån denna parameter.

3.8 Politikens inriktning

3.8.1 En politik för hållbar regional utveckling i hela landet

För att uppnå målet för den regionala utvecklingspolitiken ska villkoren för att bo, verka och leva i hela landet stärkas. Utvecklingskraften i städer, tätorter samt gles- och landsbygder ska stärkas och bidra till ett robust samhälle. Alla människor ska kunna känna trygghet och delaktighet, påverka sin livsmiljö, forma sina liv samt få tillgång till utvecklingsresurser utifrån sina förutsättningar oavsett var i landet man bor. Näringslivet ska ges goda förutsättningar att stärka konkurrenskraften, skapa jobb och bidra till gröna innovationer och därmed till omställningen till en hållbar utveckling.

Sverige står inför stora samhällsutmaningar som påverkar alla delar av landet. Det gäller bl.a. demografiska förändringar, miljöproblem, klimatförändringar och social sammanhållning. Hållbarhet, inklusive ett jämställdhetsperspektiv, är betydelsefullt i genomförandet av den regionala utvecklingspolitiken. Klimatomställningen är en viktig del av strukturomvandlingen. Regioner, kommuner och företag som ställer om kommer ha bättre förutsättningar att klara sig i den fossilfria ekonomin. För att möta utmaningarna, ta till vara möjligheterna och hitta lösningar krävs en regional utvecklingspolitik där hela landet ges möjligheter att utvecklas utifrån sina särskilda förutsättningar. Det gäller såväl städer och tätorter som gles- och landsbygder. Den regionala utvecklingspolitiken är en viktig del i att bygga Sverige starkt. Ju fler delar av landet som är utvecklingskraftiga och hållbara desto starkare blir hela Sverige.

Det är betydelsefullt med en god tillgång till kommersiell och offentlig service, finansiellt kapital, kultur, vård, utbildning och kompetens. Det finns även behov av ökad integration, ökat bostadsbyggande, en utvecklad kompetensförsörjning och en stark välfärd i hela landet. Tillgänglighet till rättsväsende samt ett tryggt och stabilt energisystem med konkurrenskraftiga priser behövs i hela Sverige. Dessutom är tillgänglighet i hela landet genom digital kommunikation och transportsystemet grundläggande för den regionala utvecklingen. Förutsättningar ska finnas för att ta till vara digitaliseringens möjligheter. Utbyggnaden och underhållet av samhällsviktig infrastruktur, som vägar, järnvägar och bredband, är viktig för att säkerställa en god tillgänglighet.

För att uppnå målet för den regionala utvecklingspolitiken är det viktigt med en bredd av insatser inom många utgiftsområden. Tvärssektoriell styrning av resurser inom många utgiftsområden samt regional hänsyn och ett territoriellt perspektiv är av

betydelse för att skapa mer ändamålsenliga insatser för att nå såväl målet för den regionala utvecklingspolitiken som andra mål. Med territoriellt perspektiv menas bl.a. att hänsyn ska tas till strukturella skillnader, t.ex. olikheter i tätortsstruktur och lokaliseringsmönster, demografi, socioekonomi och näringsliv. Statliga myndigheter och regioner har viktiga roller i genomförandet av den regionala utvecklingspolitiken. Även samordning mellan statliga myndigheter och en väl fungerande samverkan mellan statliga myndigheter, regioner, kommuner samt samråd med näringsliv och civila samhällets organisationer är avgörande för att uppnå målet för den regionala utvecklingspolitiken.

Regeringens utveckling och styrning av den regionala utvecklingspolitiken ska vara samordnad med vissa insatser inom utgiftsområdena 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande samt konsumentpolitik, 20 Klimat, miljö och natur, 21 Energi, 22 Kommunikationer, 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel, 24 Näringsliv samt övriga berörda utgiftsområden. Insatser inom områdena ska komplettera varandra och bidra till synergier.

Regeringen avser att utarbeta en strategi för nyindustrialiseringen och samhällsombandlingen i Norrbottens och Västerbottens län som ska bidra till en hållbar regional utveckling, se utgiftsområde 24 Näringsliv avsnitt 3.6. I dessa län pågår en omfattande nyindustrialisering kopplad till bl.a. fossilfri produktion och elektrifiering till gagn för klimatombandlingen.

Den nationella strategin för den regionala utvecklingspolitiken

I Nationell strategi för hållbar regional utveckling i hela landet 2021–2030 (skr. 2020/21:133) anges strategiska områden och prioriteringar. Genom samordnade och kompletterande insatser inom och mellan de fyra strategiska områdena och prioriteringarna skapas goda förutsättningar för ett mer effektivt genomförande av den regionala utvecklingspolitiken. Se tabell 3.5 för information om strategiska områden.

Regeringen har identifierat vad som behöver utvecklas i det statliga genomförandet av den regionala utvecklingspolitiken. Det är omställning till en hållbar regional utveckling, betydelsen av ett territoriellt perspektiv där hela landet ges ökad möjlighet att utvecklas samt ett samordnat genomförande där ansvar och uppgifter är tydliga.

Återflöde från finansieringsinstrument

Återförda medel motsvarande 410 miljoner kronor från finansieringsinstrument avsätts till Almi AB. Dessa har tidigare finansierats av Europeiska regionala utvecklingsfonden under programperioden 2007–2013 inom utgiftsområde 19 Regional utveckling. De ska användas för det ursprungliga ändamålet vilket är till förmån för små och medelstora företag, se utgiftsområde 24 Näringsliv avsnitt 2.8.20. Medlen innebär ett tillskott till kapitalförsörjningsinsatser för att regionalt stärka små och medelstora företags konkurrenskraft.

3.8.2 En enhetlig terminologi

Ärendet och dess beredning

Inom Landsbygds- och infrastrukturdepartementet har promemorian Förslag till lag om ändring i lagen (2010:630) om regionalt utvecklingsansvar tagits fram. I promemorian föreslås lagändringar som innebär att begreppet regionalt tillväxtarbete ersätts med begreppet regionalt utvecklingsarbete. Promemorians lagförslag finns i *bilaga avsnitt 1*. Promemorian har remissbehandlats. En förteckning över remiss-

instanserna finns i *bilaga avsnitt 2*. Remissvaren finns tillgängliga i lagstiftningsärendet (LI2023/02924).

Lagrådet

Förslagen i propositionen är författningstekniskt och även i övrigt av sådan beskaffenhet att Lagrådets hörande skulle sakna betydelse. Regeringen har därför inte inhämtat Lagrådets yttrande.

Regionalt tillväxtarbete ska ändras till regionalt utvecklingsarbete

Regeringens förslag: Uttrycket regionalt tillväxtarbete ersätts i lagen (2010:630) om regionalt utvecklingsansvar med uttrycket regionalt utvecklingsarbete.

Lagändringarna ska träda i kraft den 1 januari 2024.

Promemorians förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: Samtliga remissinstanser som har svarat tillstyrker eller har inga invändningar mot de förslag som lämnas i promemorian.

Skälen för regeringens förslag: Det nuvarande målet för den regionala tillväxtpolitiken beslutades av riksdagen 2019 (prop. 2019/20:1 utg.omr. 19 avsnitt 2.4, bet. 2019/20:NU2, rskr. 2019/20:113). Målet ändrades då från utvecklingskraft i alla delar av landet med stärkt lokal och regional konkurrenskraft (prop. 2007/08:1 utg.omr. 19, bet. 2007/08:NU2, rskr. 2007/08:99) till utvecklingskraft med stärkt lokal och regional konkurrenskraft för en hållbar utveckling i alla delar av landet. Mot bakgrund av regeringens nya mål har riksdagen beslutat om en ändring i riksdagsordningen som innebär att utgiftsområde 19 byter namn och benämns Regional utveckling i stället för Regional tillväxt (prop. 2019/20:100, bet. 2019/20:KU19, rskr. 2019/20:320).

Lagen (2010:630) om regionalt utvecklingsansvar har inte ändrats med anledning av riksdagens ändrade målsättning för den regionala tillväxtpolitiken. Lagen innehåller därför bestämmelser om regionalt tillväxtarbete som gäller för den tidigare målsättningen. I förarbetena till lagen redogjorde regeringen för det regionala tillväxtarbetet och uppgifterna inom det arbetet. Vidare angav regeringen att med regionalt tillväxtarbete avses insatser för att skapa en hållbar regional tillväxt och utveckling, dvs. arbetet ska innefatta ett ekonomiskt, socialt, miljömässigt och jämställdhetsperspektiv (Regionalt utvecklingsansvar i vissa län, prop. 2009/10:156 s. 22). Samtliga regioner och Gotlands kommun ansvarar för det regionala tillväxtarbetet fr.o.m. den 1 januari 2019. Den omständigheten att målsättningen för den regionala tillväxtpolitiken ändrat namn innebär i sig inte någon förändring av regionernas eller Gotlands kommuns uppgifter. Med regionalt utvecklingsarbete avses även fortsättningsvis insatser för att skapa en hållbar regional tillväxt och utveckling, dvs. arbetet ska innefatta ett ekonomiskt, socialt och miljömässigt perspektiv och ett jämställdhetsperspektiv. För att lagen ska stämma överens med målet för den regionala utvecklingspolitiken och den terminologi som numera används inom området föreslås att 1, 2, 5 och 10 §§ i lagen ändras. Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 januari 2024.

Konsekvenserna av förslaget

Att terminologin i lagen om regionalt utvecklingsansvar inte stämmer överens med målet för den regionala utvecklingspolitiken skapar en otydlighet inom området. Förslaget syftar till att undanröja den otydligheten. Några alternativa lösningar finns inte. Förslaget bedöms inte ha några kostnadsmässiga konsekvenser och det har inte heller någon betydelse för företagen, miljön eller jämställdheten. Förslaget medför inte heller några effekter för kommunerna eller regionerna.

3.8.3 EU:s sammanhållningspolitik

Den regionala utvecklingspolitiken och det svenska genomförandet av EU:s sammanhållningspolitik är nära integrerade. EU:s sammanhållningspolitik ska främja en harmonisk utveckling inom hela unionen för att stärka den ekonomiska, sociala och territoriella sammanhållningen.

I Sverige ska Europeiska regionala utvecklingsfonden bidra till att stärka konkurrenskraften i alla delar av landet genom att främja den digitala och gröna omställningen. Insatsernas fokus är att stärka förutsättningarna för forskning och innovation samt att stärka arbetet med smart specialisering. En betydande del av medlen ska stödja små och medelstora företags konkurrenskraft.

Fonden för en rättvis omställning ska bidra till omställningen av stålindustrin i Norrbottens län, metallindustrin i Västerbottens län och mineralindustrin i Gotlands län. Den kommer huvudsakligen att investera i fossilfri stål- och metallproduktion samt koldioxidlagring. Fonden kommer även att finansiera forskning, innovation, kompetensutveckling och utbyggnad av ren energiteknik. Utsläppen av växthusgaser i de industrier som får stöd beräknas därmed minska avsevärt samtidigt som konkurrenskraften stärks.

Sverige deltar också inom ramen för Europeiska regionala utvecklingsfonden i Interregprogram som syftar till att främja samarbete över nationsgränser och därmed bidra till en integrerad och hållbar regional utveckling i Sveriges närområde. Programmets fokus är att främja lösningar på gemensamma problem. En betydande del av medlen kommer att satsas på klimatanpassning, övergången till en cirkulär ekonomi samt att stärka skyddet och bevarandet av miljön.

3.9 Budgetförslag

3.9.1 Regionala utvecklingsåtgärder

Tabell 3.19 Anslagsutveckling 1:1 Regionala utvecklingsåtgärder

Tusental kronor

2022	Utfall	1 582 265	Anslagssparande	391 571
2023	Anslag	1 993 337 ¹	Utgiftsprognos	1 849 857
2024	Förslag	2 028 337		
2025	Beräknat	2 087 337		
2026	Beräknat	2 197 337		

¹ Inklusivt beslut om ändringar i statens budget 2023 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas till utgifter för statsbidrag till projektverksamhet (inklusive riskkapitalfonder, lånefonder och garantifonder), regionala företagsstöd, ersättning för vissa kreditförluster samt stöd till kommersiell service. Vidare får anslaget användas för viss administration, uppföljning och utvärdering samt viss central utvecklingsverksamhet. Dessutom får anslaget användas för ersättningar till regioner och Gotlands kommun för uppgifter om regionalt utvecklingsansvar.

Skälen för regeringens förslag

Tabell 3.20 Förändringar av anslagsnivån 2024–2026 för 1:1 Regionala utvecklingsåtgärder

Tusental kronor

	2024	2025	2026
Anvisat 2023¹	1 993 337	1 993 337	1 993 337
Beslutade, föreslagna och aviserade reformer	35 000	94 000	204 000
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	2 028 337	2 087 337	2 197 337

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2022 (bet. 2022/23:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

Regeringen föreslår att 2 028 337 000 kronor anvisas under anslaget 1:1 *Regionala utvecklingsåtgärder* för 2024. För 2025 och 2026 beräknas anslaget till 2 087 337 000 kronor respektive 2 197 337 000 kronor.

Bemyndigande om ekonomiska åtaganden

Regeringens förslag: Regeringen bemyndigas att under 2024 för anslaget 1:1 *Regionala utvecklingsåtgärder* ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 3 780 000 000 kronor 2025–2030.

Skälen för regeringens förslag: Anslaget används framför allt till olika regionala företagsstöd, projektverksamhet och medfinansiering av olika EU-program. Övervägande delen av de stöd som beslutas inom ramen för anslaget är antingen fleråriga samverkansprojekt med många olika offentliga och privata aktörer eller fleråriga företagsinvesteringar. Medlen betalas ut när kostnader har uppstått. De aktörer som kan fatta beslut om framtida åtaganden mot anslaget har därför små möjligheter att påverka stödets utbetalningstakt. Regeringen bör därför bemyndigas att under 2024 för anslaget 1:1 *Regionala utvecklingsåtgärder* ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 3 780 000 000 kronor 2025–2030.

Tabell 3.21 Beställningsbemyndigande för anslaget 1:1 Regionala utvecklingsåtgärder

Tusental kronor

	Utfall 2022	Prognos 2023	Förslag 2024	Beräknat 2025	Beräknat 2026	Beräknat 2027–2030
Ingående åtaganden	2 081 911	2 146 386	2 963 385			
Nya åtaganden	1 465 056	2 293 600	2 042 039			
Infriade åtaganden	-1 400 581	-1 476 601	-1 225 424	-1 383 000	-1 450 000	-947 000
Utestående åtaganden	2 146 386	2 963 385	3 780 000			
Beslutat/föreslaget bemyndigande	3 000 000	3 840 000	3 780 000			

3.9.2 1:2 Transportbidrag

Tabell 3.22 Anslagsutveckling 1:2 Transportbidrag

Tusental kronor

2022	Utfall	509 840	Anslagssparande	-1 976
2023	Anslag	506 864 ¹	Utgiftsprognos	504 888
2024	Förslag	479 864		
2025	Beräknat	455 864		
2026	Beräknat	455 864		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2023 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas till utgifter för statsbidrag till regionalt transportbidrag och avser kompensation till företag i de fyra nordligaste länen för kostnadsnackdelar till följd av långa transportavstånd för varor och stimulerar till höjd förädlingsgrad i områdets näringsliv.

Skälen för regeringens förslag

Tabell 3.23 Förändringar av anslagsnivån 2024–2026 för 1:2 Transportbidrag

Tusental kronor

	2024	2025	2026
Anvisat 2023¹	450 864	450 864	450 864
Beslutade, föreslagna och aviserade reformer	29 000	5 000	5 000
<i>varav BP24</i>	29 000		
– Förstärkt transportbidrag	29 000		
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	479 864	455 864	455 864

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2022 (bet. 2022/23:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

Anslaget ökas med 56 000 000 kronor 2023 och ökas med 29 000 000 kronor 2024 till följd av förväntade högre utgifter för godstransporter.

Regeringen föreslår att 479 864 000 kronor anvisas under anslaget 1:2 *Transportbidrag* för 2024. För 2025 och 2026 beräknas anslaget till 455 864 000 kronor respektive 455 864 000 kronor.

3.9.3 1:3 Europeiska regionala utvecklingsfonden perioden 2014–2020

Tabell 3.24 Anslagsutveckling 1:3 Europeiska regionala utvecklingsfonden perioden 2014–2020

Tusental kronor

2022	Utfall	1 263 667	Anslagssparande	336 333
2023	Anslag	1 440 000 ¹	Utgiftsprognos	1 355 485
2024	Förslag	334 000		
2025	Beräknat	0		
2026	Beräknat	0		

¹ Inklusive beslut om ändringar i statens budget 2023 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas för utbetalningar av medel från Europeiska regionala utvecklingsfonden för programperioden 2014–2020.

Skälen för regeringens förslag

Tabell 3.25 Förändringar av anslagsnivån 2024–2026 för 1:3 Europeiska regionala utvecklingsfonden perioden 2014–2020

Tusental kronor			
	2024	2025	2026
Anvisat 2023¹	1 440 000	1 440 000	1 440 000
Beslutade, föreslagna och aviserade reformer	-705 486	-1 039 486	-1 039 486
<i>varav BP24</i>	<i>74 000</i>		
– Omfördelning mellan år inom anslaget	74 000		
Överföring till/från andra anslag	11 620	11 620	11 620
Övrigt	-412 134	-412 134	-412 134
Förslag/beräknat anslag	334 000	0	0

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2022 (bet. 2022/23:FIU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

Ramen för Europeiska regionala utvecklingsfonden perioden 2014–2020 beräknas till totalt 10 074 124 042 kronor, varav 78 911 542 kronor är medel för lokalt ledd utveckling.

Anslaget ökas med 74 000 000 kronor 2024. Till följd av lägre utgifter under 2022 och förväntat lägre utgifter 2023 väntas i stället utgifterna bli högre 2024.

Regeringen föreslår att 334 000 000 kronor anvisas under anslaget 1:3 *Europeiska regionala utvecklingsfonden perioden 2014–2020* för 2024.

3.9.4 1:4 Europeiska regionala utvecklingsfonden och Fonden för en rättvis omställning perioden 2021–2027

Tabell 3.26 Anslagsutveckling 1:4 Europeiska regionala utvecklingsfonden och Fonden för en rättvis omställning perioden 2021–2027

Tusental kronor			
2022	Utfall	983 Anslagssparande	649 017
2023	Anslag	650 000 ¹ Utgiftsprognos	644 997
2024	Förslag	1 080 000	
2025	Beräknat	1 545 000	
2026	Beräknat	1 670 000	

¹ Inklusivt beslut om ändringar i statens budget 2023 och förslag till ändringar i samband med denna proposition.

Ändamål

Anslaget får användas för utbetalningar av medel från Europeiska regionala utvecklingsfonden och Fonden för en rättvis omställning för programperioden 2021–2027.

Skälen för regeringens förslag

Tabell 3.27 Förändringar av anslagsnivån 2024–2026 för 1:4 Europeiska regionala utvecklingsfonden och Fonden för en rättvis omställning perioden 2021–2027

Tusental kronor

	2024	2025	2026
Anvisat 2023¹	650 000	650 000	650 000
Beslutade, föreslagna och aviserade reformer	430 000	895 000	1 020 000
Överföring till/från andra anslag			
Övrigt			
Förslag/beräknat anslag	1 080 000	1 545 000	1 670 000

¹ Statens budget enligt riksdagens beslut i december 2022 (bet. 2022/23:FiU10). Beloppet är således exklusive beslut om ändringar i statens budget.

Medlen från Fonden för en rättvis omställning beräknas uppgå till ca 1 448 422 046 kronor för programperioden 2021–2027. Medlen från Europeiska regionala utvecklingsfonden inom målet Investering för sysselsättning och tillväxt och Fonden för en rättvis omställning beräknas uppgå till totalt 9 469 889 731 kronor för programperioden.

Regeringen föreslår att 1 080 000 000 kronor anvisas under anslaget 1:4 *Europeiska regionala utvecklingsfonden och Fonden för en rättvis omställning perioden 2021–2027* för 2024. För 2025 och 2026 beräknas anslaget till 1 545 000 000 kronor respektive 1 670 000 000 kronor.

Bemyndigande om ekonomiska åtaganden

Regeringens förslag: Regeringen bemyndigas att under 2024 för anslaget 1:4 *Europeiska regionala utvecklingsfonden och Fonden för en rättvis omställning perioden 2021–2027* ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 4 200 000 000 kronor 2025–2030.

Skälen för regeringens förslag: Verksamheten inom Europeiska regionala utvecklingsfonden och Fonden för en rättvis omställning omfattar bl.a. fleråriga projekt som medför utgifter för kommande budgetår. Regeringen bör därför bemyndigas att under 2024 för anslaget 1:4 *Europeiska regionala utvecklingsfonden och Fonden för en rättvis omställning perioden 2021–2027* ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 4 200 000 000 kronor 2025–2030.

Tabell 3.28 Beställningsbemyndigande för anslaget 1:4 Europeiska regionala utvecklingsfonden och Fonden för en rättvis omställning perioden 2021–2027

Tusental kronor

	Utfall 2022	Prognos 2023	Förslag 2024	Beräknat 2025	Beräknat 2026	Beräknat 2027–2030
Ingående åtaganden		547 286	4 500 000			
Nya åtaganden	547 286	4 102 714	700 000			
Infriade åtaganden		-150 000	-1 000 000	-1 460 000	-1 650 000	-1 090 000
Utestående åtaganden	547 286	4 500 000	4 200 000			
Beslutat/föreslaget bemyndigande	2 300 000	4 500 000	4 200 000			

Bilaga

Förslag till lag om ändring i lagen (2010:630) om regionalt utvecklingsansvar

Innehållsförteckning

1	Promemorians lagförslag.....	2
2	Förteckning över remissinstanser	5

1 Promemorians lagförslag

Förslag till lag om ändring i lagen (2010:630) om regionalt utvecklingsansvar

Härigenom föreskrivs att 1, 2, 5 och 10 §§ och rubriken närmast före 5 § lagen (2010:630) om regionalt utvecklingsansvar ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 §¹

I denna lag finns bestämmelser om regionalt *tillväxtarbete* och om länsplaner för regional transportinfrastruktur.

I denna lag finns bestämmelser om regionalt *utvecklingsarbete* och om länsplaner för regional transportinfrastruktur.

2 §

Med regionalt *tillväxtarbete* avses i denna lag insatser för att skapa en hållbar regional tillväxt och utveckling.

Med regionalt *utvecklingsarbete* avses i denna lag insatser för att skapa en hållbar regional tillväxt och utveckling.

Regionalt *tillväxtarbete*

Regionalt *utvecklingsarbete*

5 §²

En region ska

1. utarbeta och fastställa en strategi för länets utveckling och samordna insatser för genomförandet av strategin,

2. fastställa mål och prioriteringar för det regionala kompetensförsörjningsarbetet och tillhandahålla bedömningar av länets kompetensbehov inom offentlig och privat sektor på kort och lång sikt,

3. trots 2 kap. 8 § andra stycket kommunallagen (2017:725) besluta om användningen av vissa statliga medel för regionalt *tillväxtarbete*, och

4. följa upp, låta utvärdera och årligen till regeringen redovisa resultaten av det regionala *tillväxtarbetet*.

3. trots 2 kap. 8 § andra stycket kommunallagen (2017:725) besluta om användningen av vissa statliga medel för regionalt *utvecklingsarbete*, och

4. följa upp, låta utvärdera och årligen till regeringen redovisa resultaten av det regionala *utvecklingsarbetet*.

10 §³

Statliga myndigheter som bedriver verksamhet i länet ska beakta den strategi som fastställts för länets utveckling.

Länsstyrelsen och övriga statliga myndigheter ska inom sina verksamhetsområden lämna regionen det biträde som

Länsstyrelsen och övriga statliga myndigheter ska inom sina verksamhetsområden lämna regionen det biträde som

¹ Senaste lydelse 2018:1348.

² Senaste lydelse 2022:1090.

³ Senaste lydelse 2019:944.

den behöver för regionalt *tillväxtarbete* och regional transportinfrastrukturplanering. De ska också löpande informera regionen om pågående och planerade verksamheter som har betydelse för länets utveckling.

den behöver för regionalt *utvecklingsarbete* och regional transportinfrastrukturplanering. De ska också löpande informera regionen om pågående och planerade verksamheter som har betydelse för länets utveckling.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2024.

2 Förteckning över remissinstanser

Efter remiss har yttrande över promemorian lämnats av Region Stockholm, Region Sörmland, Region Östergötland, Region Jönköpings län, Region Kronoberg, Region Kalmar län, Region Blekinge, Region Värmland, Region Örebro län, Region Dalarna, Region Gävleborg och Region Jämtland Härjedalen.

Svar har inte inkommit från Region Uppsala, Gotlands kommun, Region Skåne, Region Halland, Västra Götalandsregionen, Region Västmanland, Region Västernorrland, Region Västerbotten och Region Norrbotten.